

Udskriftsdato: 13. december 2025

VEJ nr 9252 af 31/05/2010 (Historisk)

DEL I - Vejledning om EF-regler om social sikring

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Beskæftigelsesmin.,
Pensionsstyrelsen, j.nr. 96-00004-08

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 9228 af 23/05/2013

DEL I - Vejledning om EF-regler om social sikring

GENEREL INTRODUKTION TIL EF- REGLERNE

FÆLLES REGLER I FORORDNING 883/2004

EF-FORORDNING OM KOORDINERING AF SOCIALE SIKRINGSORDNINGER nr. 883/2004

FORORD

Der har i en årrække på europæisk plan været arbejdet på en ny forordning om koordinering af social sikring indenfor EU, og dette arbejde er nu tilendebragt med vedtagelse af en ny forordning om koordinering af de sociale sikringsordninger. Denne forordning kommer til anvendelse fra 1. maj 2010 samtidig med at en ny forordning med regler om gennemførelse af koordineringsforordningen træder i kraft.

EFTA- landene Norge, Island, Liechtenstein og Schweiz skal først tilslutte sig EU's regelsæt for, at de nye forordninger kan finde anvendelse i forhold til disse lande. Dette sker efter al sandsynlighed efter den. 1.maj 2010. Indtil EFTA- landene har tilsluttet sig EU's regelsæt skal man fortsat anvende regler i de nuværende EF-forordninger om koordinering af sociale sikringsordninger nr. 1408/71 og 574/72 i forhold til disse lande.

De ministerier, direktorater og styrelser, der er ansvarlige for administration af lovgivningen om social sikring i Danmark, har siden 1986 jævnligt udsendt vejledninger om de EF-regler om social sikring, der skal anvendes sammen med den danske lovgivning.

Senest er i april 1997 udsendt en samlet revideret vejledning om EF-reglerne om social sikring i form af 7 hæfter om anvendelse af EF-forordning nr. 1408/71 og 574/72 i forhold til dansk lovgivning.

Enkelte af disse hæfter er senere blevet afløst af opdaterede vejledninger mv. ligesom der løbende er udsendt ændringer til vejledningerne i det omfang, der er sket ændringer i reglerne eller domspraksis

Vejledningerne, i alt IX dele, er udarbejdet af Pensionsstyrelsen, Beskæftigelsesministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Arbejdsskadestyrelsen, Arbejdsdirektoratet, Arbejdsmarkedsstyrelsen, Socialministeriet, SKAT og Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP).

De enkelte vejledninger er selvstændige enheder, der kan anvendes uafhængigt af hinanden. Dog skal man være opmærksom på, at der i vejledningen om generel introduktion og især de fælles regler er beskrevet en række bestemmelser, som gælder alle sociale sikringsordninger, og som derfor skal anvendes sammen med de øvrige vejledninger.

I forbindelse med den ny EF-forordning udarbejdes en ny nordisk konvention om social sikring, der tager højde for de ændrede regler. Den ny konvention træder først i kraft på et senere tidspunkt.

INDHOLD	Punkt
A. GENEREL INTRODUKTION TIL EF- REGLERNE	
Indledning	1
Kapitel 1 - Retsgrundlaget i Traktaten og forordningerne	
Traktatens bestemmelser om social sikring	2
Arbejdskraftens fri bevægelighed	3
Grundforordningen og gennemførelsesforordningen	4
Social sikring	5
Koordinering af social sikring	6
Betragtninger	7

Supplerende rettigheder	8
Kapitel 2 - Forordningens anvendelsesområde	
Geografisk område	9
EØS-aftalen og aftalen med Schweiz	10
Sagligt anvendelsesområde	11
Erklæringer fra medlemslandene om anvendelsesområde	12
Kapitel 3 – Ligestilling og ligebehandling	
Forbud mod forskelsbehandling	13
Ligestilling af begivenheder mv. i andet medlemsland	14
Kapitel 4 – Den Administrative Kommission	
Den Administrative Kommissions sammensætning og virksomhed	15
Den Administrative Kommissions opgaver	16
B - FÆLLES REGLER	
Indledning	1
Kapitel 1 – EU-landene	
EU-landene	2
Kapitel 2 - Definitioner	
Definitioner	3
Lønnet beskæftigelse – Selvstændig virksomhed	4
Forsikringstager	5
Tjenestemand	6
Særlig ordning for tjenestemænd	7
Grænsearbejdere	8
Familiemedlem	9
Bopæl	10
Ophold	11
Den kompetente myndighed	12
Institution	13
Den kompetente institution	14
Den kompetente medlemsstat	15
Bopælsstedets institution og opholdsstedets institution	16
Naturallydelser og kontantydelse ved sygdom	17
Kapitel 3 - Personkredsen	
Personer omfattet af grundforordningen	18
Kapitel 4 – Den lovgivning der er omfattet	
Den lovgivning der er omfattet	19
Kapitel 5 – Fælles principper	
Ligebehandling	20
Ligestilling af ydelser, indtægter, begivenheder og forhold	21

Sammenlægning	22
Ophævelse af bopælsbestemmelser – eksport af ydelser	23
Forbud mod dobbeltydelser	24
Andre overenskomster og konventioner om social sikring	25
 Kapitel 5 – Administration og samarbejde	
Samarbejde	26
Sprog	27
Oplysningspligt	28
Beskyttelse af personoplysninger	29
Elektronisk databehandling	30
Tidsfrister for ansøgninger, erklæringer, klage eller sagsanlæg	31
Lægeundersøgelser	32
Administrativ kontrol	33
Særregler for anvendelsen af visse medlemslandes lovgivning	34
 Kapitel 6 – Bistand til tilbagesøgning og inddrivelse	
Inddrivelse af bidrag og tilbagebetalingspligtige ydelser	35
Tilbagesøgning af fejlagtigt udbetalte ydelser, tilbagebetaling af foreløbige udbetalinger og bidrag, modregning og bistand ved inddrivelse af fordringer	36
Fordringer hvor der er mulighed for modregning	
Skyldner har bopæl i Danmark	37
Fordringer hvor der er mulighed for modregning	
Skyldner har bopæl i et andet medlemsland	38
Fordringer der skal inddrives	
Skyldner har bopæl i Danmark	39
Skyldner har bopæl i et andet medlemsland	40
 Kapitel 7 – Ikrafttrædelse og overgangsbestemmelser	
Ikrafttræden/Anvendelsestidspunkt	41
Overgangsbestemmelser	42
 Kapitel 8 – Lovvalgsregler – Hvilket lands lovgivning skal anvendes	
Betydningen af lovvalget	43
Ét lands lovgivning	44
Lønnet beskæftigelse og selvstændig virksomhed i ét land	45
Lønnet beskæftigelse og selvstændig virksomhed - definitioner	46
Arbejde på skib	47
Tjenestemænd og dermed ligestillede	48
Arbejdsløse	49
Værnepligtige	50
Ikke-erhvervsaktive	51
Særregler	52
Aftaler	53
Kompetence til at træffe afgørelser om lovvalg	54
Virkninger af lovvalg	55
Frivillig forsikring	56

Oplysning om den lovgivning der skal anvendes	57
Arbejdsgiveres rettigheder og pligter	58
Overgangsbestemmelser	59

A. GENEREL INTRODUKTION TIL EF- REGLERNE

Indledning

1. Der er i 2004 vedtaget en ny EF-forordning om koordinering af de sociale sikringsordninger. Denne forordning – kaldet grundforordningen - har nr. 883/2004. Den anvendes sammen med forordningen om gennemførelse af grundforordningen – kaldet gennemførelsesforordningen, nr. 987/2009.

Grundforordningen indeholder en række fælles bestemmelser om generelle principper, og om hvilket lands lovgivning der skal finde anvendelse. Disse regler gælder for alle typer af ydelser, der er omfattet af grundforordningen. Desuden er der en række specifikke regler, der knyttet sig til de enkelte ydelsestyper.

Denne vejledning omhandler de generelle regler i EF-forordningerne mv. Lovvalgsreglerne om hvilket lands lovgivning, der finder anvendelse omtales i det omfang, de har betydning for indholdet. Grundigere gennemgang af lovvalgsreglerne fremgår af vejledning:

DEL II: LOVVALG – DEN LOVGIVNING DER SKAL ANVENDES

Gennemførelsesforordningen indeholder først og fremmest regler om den praktiske, administrative gennemførelser af reglerne i grundforordningen, så som regler om indgivelse af ansøgninger, behandling af disse og kommunikation mellem medlemslandene. Herudover er der enkelte materielle regler i gennemførelsesforordningen. Disse regler gælder på lige fod med grundforordningens regler.

Om vejledningen

2. Koordineringsreglerne er vedtaget i form af forordning, EF-forordning nr. 883/2004¹⁾, der anvendes sammen med forordning nr. 987/2009²⁾, om gennemførelse af forordning 883/2004.

I denne vejledning beskrives de generelle og fælles regler om koordinering mv. Vejledningens del A omhandler generelle overordnede regler og principper i EF-traktaten og i forordningerne om social sikring. I del B beskrives de mere konkrete fælles regler, der skal anvendes. De to vejledningsdele kan anvendes separat.

Forordningernes regler er – som alle EF-forordninger – bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver EU-medlemsstat. Det betyder, at forordningsreglerne har karakter af lovgivning, og de skal anvendes som al anden lovgivning i Danmark. Der må derfor ikke ske en yderligere gennemførelse af forordningernes regler gennem national lovgivning.

Forordningernes regler skal anvendes direkte efter deres ordlyd, og reglerne i forordningen har forrang for national lovgivning. Det betyder, at hvis der er uoverensstemmelse mellem reglerne i forordningen og reglerne i den nationale danske lovgivning, så er det forordningens regler, der gælder.

De ny forordninger bygger i vid udstrækning på samme principper som tidligere EF-forordninger om social sikring (forordningerne nr. 3 og 4 fra 1958 og forordningerne nr. 1408 fra 1971 og nr. 574 fra 1972), dvs. principperne i EF-traktaten om sammenlægning, ligebehandling eksport, se punkt 2.

EF-domstolen (nu EU-domstolen) har gennem årene afsagt en lang række domme som fortolker de tidligere forordninger. Disse domme er fortsat relevante, når der er tale om fortolkning af begreber, elementer, forhold, bestemmelser osv., som er videreført i næsten identisk form.

Domstolens afgørelser er bindende for fortolkning af reglerne.

Dommene kan findes på: <http://curia.europa.eu/da/index.htm>

Desuden henledes opmærksomheden på Ankestyrelsens offentliggjorte Principafgørelser, som kan søges under »Afgørelser« på Ankestyrelsens hjemmeside: <http://ast.dk>. Der er udarbejdet en samlet oversigt over Ankestyrelsens over Principafgørelser på EU/EØS-området pr. 1. november 2009, der kan findes i Nyt fra Ankestyrelsen nr. 4/2009 på Ankestyrelsens hjemmeside under »Publikationer«.

Kapitel 1 - Retsgrundlaget i Traktaten og forordningerne

Traktatens bestemmelser om social sikring

3. Den ny forordning om social sikring er baseret på reglerne i Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, nu Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, ofte blot kaldet Traktaten.

Den bestemmelse i Traktaten, der er vigtigst for forordningen om social sikring, er artikel 48, (tidligere har samme bestemmelse haft artikel numrene 42 og 51), som fastsætter reglerne for udfærdigelse af bestemmelser om social tryghed for vandrede arbejdstagere. Artiklen nævner de væsentlige principper for en sådan ordning, nemlig

sammenlægning af forsikringsperioder tilbagelagt i de forskellige medlemslande, både for at opnå retten til en ydelse, bevare retten og beregne ydelsens størrelse, (se mere herom i punkt 22 i del B), samt

udbetaling af ydelser til personer, der har bopæl i et andet medlemsland, se punkt 23 i del B.

Arbejdskraftens fri bevægelighed

4. Ud over traktatbestemmelsen om social tryghed har bestemmelsen i Traktatens artikel 45, (tidligere artikel 39 og 48) om arbejdskraftens fri bevægelighed stor betydning for området social sikring. Dette skyldes, at selv om social sikring ikke nævnes direkte i artiklen, bliver artiklen ofte anvendt og citeret af EF-domstolen, når der afsiges domme om social sikring, herunder også når den fortolker forordningsbestemmelser om social sikring.

Det følger af fast, langvarig domspraksis, at reglerne om social sikring skal fortolkes i lyset af bestemmelsen om arbejdskraftens fri bevægelighed. Det medfører, at regler i national lovgivning, som virker som en hindring af arbejdskraftens fri bevægelighed, af domstolen vil blive karakteriseret som stridende mod artikel 45 (eller de tidligere tilsvarende artikel) i traktaten. Med hindrende for den fri bevægelighed menes som udgangspunkt regler, der bevirker at en person bliver stillet dårligere, fordi vedkommende har udnyttet sin ret til fri bevægelighed.

Grundforordningen og gennemførelsesforordningen

5. Forordning nr. 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger, herefter kaldet »grundforordningen«, finder anvendelse fra 1. maj 2010. På samme dato træder forordning nr. 987/2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning (EF) nr. 883/2004 om koordineringen af de sociale sikringsordninger, herefter kaldet »gennemførelsesforordningen«, i kraft. Grundforordningen er offentliggjort i EU-Tidende nr. L 200 af 7. juni 2004, og gennemførelsesforordningen er offentliggjort i EU-Tidende nr. L 284 af 30.10.2009. Samtidig er en ændring af grundforordningen (forordning nr. 988/2009) offentliggjort og træder i kraft samtidig med gennemførelsesforordningen.

Forordningerne kan findes via hjemmesiden:

[http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=da:](http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=da)

De to forordninger med ændringer erstatter henholdsvis forordning nr. 1408/71 og forordning nr. 574/72. Disse to forordninger gælder dog indtil videre fortsat for EFTA-landene.

Social sikring

6. Grundforordningen og gennemførelsesforordningen vedrører området social sikring. Der er ikke i grundforordningen indsat nogen definition af dette begreb, men EF-domstolen har tidligere fastlagt, hvordan begrebet skal forstås i forhold til de hidtil gældende forordninger.

Denne praksis må anses for stadig gældende.

Ifølge praksis beror sondringen mellem ydelser, der er omfattet, og ydelser der ikke er omfattet af grundforordningen, hovedsagelig på de enkelte elementer i den pågældende ydelses formål og de betingelser, under hvilke ydelsen tilkendes. Det er uden betydning, om en ydelse i en national lovgivning betegnes som en social sikringsydelse.

En ydelse anses således for en social sikringsydelse, der er omfattet af grundforordningen, når den tildeles uafhængigt af en individuel, skønmæssig vurdering af de personlige behov på grundlag af kriterier, der er fastlagt i loven. Grundforordningen finder også anvendelse på ikke-bidragspligtige ordninger, som de fleste danske ordninger f.eks. social pension.

Koordinering af social sikring

7. Ved grundforordningen sker der en koordinering af de sociale sikringsordninger i de lande, der er medlem af EU (se punkt 10), i det følgende blot kaldet medlemslande(ne).

EF-domstolen har ofte fastslået, at det er de enkelte medlemslandes kompetence at fastlægge de nationale regler om social sikring.

Der er ikke tale om en harmonisering af reglerne om social sikring. Medlemslandene bestemmer således selv indholdet af de sociale sikringsordninger, herunder også hvilke grupper ordningerne skal dække, f.eks. om det er hele befolkningen, kun personer i beskæftigelse eller evt. kun lønmodtagere. De bestemmer også ydelsesniveau og betingelser for tildeling af ydelser i øvrigt.

Der er dog den begrænsning, at de nationale regler om social sikring skal respektere fællesskabsretten. Det betyder, at der ikke kan stilles krav om f.eks. statsborgerskab eller bopæl i det pågældende land, og at ordningerne må tilpasses koordineringsbestemmelserne.

Forordningerne koordinerer kun forholdene for personer, der bevæger sig over grænserne indenfor forordningens anvendelsesområde, se punkt 9. I forhold til helt interne danske forhold anvendes grundforordningen ikke, da det i denne situation ikke vil være nødvendigt med koordinering af social sikring med andre medlemslande. Det samme gælder for situationer, der udelukkende involverer Danmark og et tredjeland.

Eksempel

En dansk statsborger tager bopæl i Thailand. Han arbejder i Thailand og andre lande i østen for en dansk arbejdsgiver. Pågældendes eventuelle rettigheder efter dansk lovgivning om social sikring skal udelukkende bedømmes efter danske regler. Dette gælder også, når han vender tilbage til Danmark for at tage bopæl der.

Betragtninger

8. Grundforordningen og gennemførelsesforordningen indledes – som alle forordninger – med de såkaldte betragtninger. Det er ikke egentlige bestemmelser i forordningerne, men begrundelse og forklaringer for visse af bestemmelserne. Betragtningerne er vigtige, da de kan udgøre et fortolkningsbidrag til de enkelte artikler i forordningerne.

Supplerende rettigheder

9. I grundforordningen og gennemførelsesforordningen er der detaljerede regler for ret til de ydelser efter de sociale sikringsordninger, der omfattes af forordningernes regler, og for den administrative behandling af sager om ydelser efter grundforordningen.

Man må være opmærksom på, at grundforordningen og gennemførelsesforordningen ikke udtømmende gør op med de rettigheder til sociale ydelser, som kan eksistere efter EU-lovgivningen.

Visse rettigheder, som ikke reguleres ved forordningerne, kan i stedet være baseret på andre forordninger/direktiver eller på anvendelse af Traktatens bestemmelser direkte, især reglen om arbejdskraftens fri bevægelighed, men også andre bestemmelserne om fri bevægelighed og ligebehandlingsbestemmelsen i Traktaten kan være af betydning.

Det gælder bl.a. rettigheder efter tosidede overenskomster om social sikring. Sådanne overenskomster er ikke omfattet af grundforordningen. Alligevel er der på grund af ligebehandlingsbestemmelserne i Traktaten pligt til at behandle andre EU-borgere på samme måde som medlemslandets egne borgere i det omfang det er muligt efter tosidede overenskomster.

Eksempel

En svensk statsborger har arbejdet i Danmark i 10 år, inden han pensioneres og modtager 10/40 af en dansk folkepension. Herefter flytter han til USA. Da danske statsborgere efter overenskomsten om social sikring mellem Danmark og USA har ret til at få udbetalt dansk social pension under bopæl i USA, har den svenske statsborger som EU statsborger samme ret. Pensionen udbetales med de samme bestanddele, som tilkommer en dansk statsborger under bopæl i USA.

Kapitel 2 - Forordningens anvendelsesområde

Geografisk område

10. Forordningerne anvendes som udgangspunkt indenfor EU-landene. De fleste bestemmelser forudsætter bopæl i et EU-land for at kunne anvendes. Dog er visse af bestemmelserne ikke begrænset til EU's område, se f.eks. om ligebehandling punkt 13.

I andre særlige situationer kan det forekomme at forordningerne må anvendes for begivenheder uden for EU-området. Det forudsættes, at der er en tilstrækkelig nær tilknytning til Unionens område, for at dette kan være tilfældet. Sådanne situationer skal også vurderes i lyset af Traktatens bestemmelser om arbejdskraftens fri bevægelighed.

Eksempel

En tysk statsborger har arbejdet i 30 år i Danmark. Han flytter herefter til Brasilien. Da han bliver 65 år søger han om dansk folkepension. Der skal tildeles og udbetales dansk folkepension efter de samme vilkår, som gælder for danske statsborgere.

EØS-aftalen og aftalen med Schweiz

11. EØS er en forkortelse for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. EØS er et tæt samarbejde mellem de 27 EU-lande og Norge, Island samt Liechtenstein. Gennem samarbejdet tilslutter de tre lande sig store dele af EU's regelsæt.

I EØS-aftalen artikel 28 og 29 er regler, der skal sikre den fri bevægelighed for arbejdskraften og herunder regler om social sikring. Gennem bilag VI til aftalen er EF-forordninger om social sikring udstrakt til at gælde for Norge, Island og Liechtenstein.

Tilsvarende har EU indgået en aftale med Schweiz om fri bevægelighed for personer. Efter denne aftale gælder EF-reglerne om koordinering af social sikring – med enkelte få undtagelser – i forhold til Schweiz.

Indtil videre gælder de ny forordninger ikke for de nævnte lande. I en overgangsperiode indtil de 4 lande har tilsluttet sig de ny regler i grundforordningen, fortsat gælder forordningerne 1408/71 og 574/72, i forhold til disse lande.

Sagligt anvendelsesområde

12. Grundforordningen anvendes på alle almindelige og særlige sociale sikringsordninger, med eller uden bidragspligt, samt på ordninger vedrørende en arbejdsgivers eller en reders forpligtelser. Grundforordningen finder også anvendelse på de særlige ikke-bidragspligtige kontantydelse, der er omfattet af artikel 70.

En ydelse anses for en social sikringsydelse, der hører under det saglige anvendelsesområde for grundforordningen, når den tildeles uafhængigt af en individuel, skønsmæssig vurdering af de personlige behov på grundlag af kriterier, der er fastlagt i loven.

Der lægges navnlig vægt på dens formål og de betingelser under hvilke ydelsen tilkendes. Derimod er det uden betydning, om en ydelse i national lovgivning betegnes som en social sikringsydelse. Det betyder f.eks., at visse ydelser efter lov om social service er omfattet af begrebet.

Lovgivning om social og sundhedsmæssig forsorg (dvs. trangsbestemte ydelser som f.eks. kontanthjælp) er ikke omfattet af grundforordningen.

Det samme gælder for ordninger til fordel for ofre for krig eller følgerne af krig og militære aktioner eller følgerne heraf, som f.eks. til ofre for forbrydelser, attentater eller terrorhandlinger, ofre for skader forårsaget af medlemsstatens embedsmænd som led i deres arbejde, eller ofre, som har været stillet ufordelagtigt af politiske eller religiøse grunde eller på grund deres afstamning.

Grundforordningen gælder på både tvungne ordninger, som f.eks. den danske lovgivning om pensioner (ATP og social pension) og frivillige ordninger som den danske arbejdsløshedsforsikring, blot der er tale om ordninger, der er reguleret ved lovgivning.

Ved udtrykket »lovgivning« forstår alle love, administrative forskrifter, vedtægtsmæssige bestemmelser og alle andre gennemførelsesregler vedrørende de nævnte grene af sociale sikring.

Derimod omfatter udtrykket ikke aftalemæssige bestemmelser ud over de bestemmelser, der tjener til opfyldelse af en forsikringspligt i henhold til de nævnte love mv.

Regler i kollektive overenskomster om f.eks. pension eller løn under barsel er derfor ikke omfattet af grundforordningens regler.

Erklæringer fra medlemslandene om forordningens anvendelsesområde

13. Efter grundforordningens artikel 9 skal medlemslandene give skriftlig meddelelse til EU-Kommissionen om de love og ordninger, der er nævnt i grundforordningens artikel 3, og det tidspunkt hvorfra denne forordning finder anvendelse på de ordninger, der er anført i erklæringerne.

Disse meddelelser skal sendes hvert år til Kommissionen og offentliggøres i EU-Tidende.

Listen over ydelser, der er omfattet, er bindende, men ikke nødvendigvis udtømmende.

Når en ydelse eller ordning er optaget på listen, er det medlemsland, der har angivet den, forpligtet til at anvende grundforordningens regler på den pågældende ydelse. På den anden side er det ikke muligt automatisk at udelukke ydelser eller ordninger fra grundforordningens anvendelsesområde blot ved at undlade at give meddelelse om ydelserne.

Kapitel 3 – Ligestilling og ligebehandling

Forbud mod forskelsbehandling

14. I Traktatens artikel 12 er der et forbud mod forskelsbehandling (diskrimination) på grund af statsborgerskab inden for Traktatens anvendelsesområde.

Forbudet mod forskelsbehandling på grund af statsborgerskab gælder både direkte og indirekte forskelsbehandling.

Ved direkte forskelsbehandling forstås, at personer med udenlandsk statsborgerskab udtrykkelig efter lovgivningen bliver stillet dårligere end landets egne statsborgere.

Indirekte forskelsbehandling forekommer, når lovgivningen ikke direkte skelner mellem forskelligt statsborgerskab, men er indrettet således, at den virker til ugunst for udenlandske statsborgere.

Grundforordningens bestemmelse om ligebehandling skal ses i lyset af denne bestemmelse. Om grundforordningens ligebehandlingsbestemmelse se punkt 20 i del B.

Ligestilling af begivenheder mv. i andet medlemsland

15. I grundforordningens artikel 5 er en ny bestemmelse, som kaldes ligestilling af ydelser, indtægter, begivenheder og forhold. Princippet i bestemmelsen er imidlertid ikke fuldstændigt nyt og ukendt. I et vist omfang er der således tale om, at specialbestemmelser og domspraksis er blevet formuleret til en mere generel bestemmelse.

Som eksempel på en særbestemmelse, der anvender princippet, kan nævnes reglen om beregning af kontantydelse ved sygdom, der i visse lande er afhængig af antal familiemedlemmer. Ved beregningen skal der tages hensyn til familiemedlemmer, der bor i et andet medlemsland, som om de pågældende boede i det medlemsland, der beregner ydelsen.

Der er i de indledende betragtninger til grundforordningen medtaget en del omtale af bestemmelsen om ligestilling af begivenheder og forhold mv.

For det første understreges det i betragtning nr. 10, at princippet om sammenlægning af forsikrings-, beskæftigelses eller bopælsperioder eller perioder med selvstændig erhvervsvirksomhed, se punkt 22 i del B, ikke skal påvirkes af princippet om, at visse forhold eller begivenheder, der er opstået i et medlemsland, skal behandles, som om de var indtrådt i det medlemsland, hvis lovgivning skal anvendes.

Eksempel

En person har været omfattet af arbejdsløshedsforsikring et medlemsland A i 1½ år inden pågældende begynder at arbejde i medlemsstat B. Arbejdsløshedsforsikringen i medlemsstat B skal sammenlægge forsikringsperioder fra medlemsstat A ved afgørelse af ret til ydelser mv., men i øvrigt skal forsikringsperioderne ikke behandles, som om de var tilbagelagt efter medlemsstat B's lovgivning.

Perioder, der er fuldført efter et andet medlemslands lovgivning, skal derfor kun tages i betragtning ved anvendelse af sammenlægningsbestemmelsen.

Det er ligeledes i betragtningerne fastslået, at ligestilling af forhold eller begivenheder, der er opstået i et medlemsland, ikke kan føre til, at en anden medlemsstat bliver kompetent, eller at dens lovgivning finder anvendelse. Det betyder, at det forhold, at arbejde eller bopæl i et andet medlemsland skal stilles som arbejde/bopæl i f.eks. Danmark, ikke i sig selv vil føre til, at dansk lovgivning skal anvendes, og at der bliver ret til ydelser. Der kræves således fortsat en egentlig, konkret tilknytning til et medlemsland, før dette medlemsland kan blive forpligtet til at betale ydelser. Om afgørelse af hvilken medlemsstat, der er kompetent, og hvis lovgivning skal anvendes, henvises til kapitel 8 i del B.

Endelig er det i betragtningerne fastslået, at princippet om ligestilling af forhold eller begivenheder ikke bør føre til objektivt urimelige resultater eller til en samtidig ret til ydelser af samme art for samme periode.

Kapitel 4 – Den Administrative Kommission (AK)

Den Administrative Kommissions sammensætning og virksomhed

16. Den Administrative Kommission for Koordinering af Sociale Sikringsordninger, der normalt blot kaldes »Den Administrative Kommission« eller AK, er oprettet under Europa Kommissionen.

AK består af en repræsentant for hvert af landene, der er medlem af EU og observatører fra Norge, Island, Liechtenstein og Schweiz, eventuelt bistået af sagkyndige rådgivere.

Den Administrative Kommissions opgaver

17. Den Administrative Kommission har en lang række opgaver.

AK behandler administrative spørgsmål og fortolkningsspørgsmål i forbindelse med bestemmelserne i grundforordningen og gennemførelsesforordningen mv.

Afgørelserne om fortolkningsspørgsmål vedtages efter Traktatens afstemningsregler.

Afgørelserne offentliggøres i nødvendigt omfang.

De offentliggjorte afgørelser kan findes på hjemmesiden:

<http://eur-lex.europa.eu/da/legis/20090301/index.htm>

AK har også til opgave at fremsætte forslag til Europa-kommissionen om koordinering af de sociale sikringsordninger.

B. FÆLLES REGLER I FORORDNING 883/2004

Indledning

1. Der er vedtaget en ny forordning om koordinering af social sikring inden for EU, EF-forordning nr. 883/2004³⁾, (grundforordningen) der anvendes fra 1. maj 2010. På samme tidspunkt træder forordning nr. 987/2009⁴⁾, (gennemførelsesforordningen) om gennemførelse i kraft.

De ny forordninger afløser forordningerne nr. 1408 fra 1971 og nr. 574 fra 1972.

Der er sket en række ændringer i forhold til forordningerne fra 1971 og 1972. De væsentligste er ændringer i personkredsen, således at også ikke erhvervsaktive bliver omfattet, under forudsætning af at de er dækket af en social sikringsordning i et medlemsland. Desuden bliver efterlønsordninger omfattet, og dermed bliver efterlønsmodtagere omfattet af forordningens regler på samme vilkår som andre sikrede.

Begge forordningers afsnit I indeholder en række generelle bestemmelser, som er fælles for samtlige ordninger/ydelser omfattet af grundforordningen, med mindre der udtrykkeligt er gjort en undtagelse. De generelle bestemmelser skal derfor anvendes sammen med de mere specifikke bestemmelser i de øvrige afsnit.

Kapitel 1 – EU-landene

2. Forordningen anvendes indenfor EU- landene.

EU- området omfatter følgende lande i Europa og oversøiske områder:	Følgende lande/oversøiske territorier er ikke EU- lande:
Azoerne (Portugal) Balearerne (Mallorca, Ibiza)(Spanien) Belgien Bulgarien Ceuta (Spanien)	Alderney (Storbritannien) Anguilla (Storbritannien) Arktiske territorier (Frankrig) Aruba (Nederlandene) Cayman Islands (Storbritannien)

Cypern (syd-ø)	Cypern (nord-ø)
Danmark	De britiske antarktiske territorier (Storbritannien)
De Kanariske øer (Spanien)	De Nederlandske Antiller (Nederlandene)
Estland	Det britiske territorium i det Indiske Ocean (Storbritannien)
Finland	Falkland øerne (Storbritannien)
Frankrig	Fransk Polynesien (Frankrig)
Gibraltar (Storbritannien)	Færøerne (Danmark)
Grækenland	Grønland (Danmark)
Guadeloupe (Frankrig)	Guernsey (Storbritannien)
Guyana (Frankrig)	Isle of Man (Storbritannien)
Hebriderne (Storbritannien)	Jersey (Storbritannien)
Irland	Jomfruøerne (Storbritannien)
Isle of Wight (Storbritannien)	Mayotte, Saint Pierre
Italien	Miquelon (Frankrig)
Letland	Montserrat (Storbritannien)
Litauen	Ny Caledonien (Frankrig)
Luxembourg	Pitcairn (Storbritannien)
Madeira (Portugal)	Sandwich øerne (Storbritannien)
Malta	Sct. Helena (Storbritannien)
Martinique (Frankrig)	South Georgia (Storbritannien)
Nederlandene	Turks & Caico Island (Storbritannien)
Polen	Vatikanet
Portugal	Wallis & Futuna øerne (Frankrig)
Reunion (Frankrig)	
Rumænien	
Slovakiet	
Slovenien	
Spanien	
Storbritannien og Nordirland	
Sverige	
Tjekkiet	
Tyskland	
Ungarn	
Østrig	
Ålandsøerne (Finland)	

EFTA- landene skal først tilslutte sig EU's regelsæt for, at de nye forordninger kan finde anvendelse i forhold til disse lande. Dette kan sker efter al sandsynlighed efter de nye forordningers anvendelsesdato den. 1.maj 2010. Indtil EFTA- landene har tilsluttet sig EU's regelsæt skal man fortsat anvende regler i de nuværende EF-forordninger om koordinering af sociale sikringsordninger nr. 1408/71 og 574/72 i forhold til disse lande.

Kapitel 2 - Definitioner

Definitioner

3. I grundforordningens og gennemførelsesforordningens artikel 1 er der en række definitioner af begreber, som anvendes i de to forordninger. De begreber, der er defineret, er både tekniske udtryk og mere almene udtryk, som i forordningerne anvendes i en specifik betydning, som derfor må præciseres.

Uanset hvilken type definition, der er tale om, må man være opmærksom på, at når et udtryk eller begreb er defineret i artikel 1, anvendes det i grundforordningen og gennemførelsesforordningen udelukkende i denne betydning. Det gælder også, selv om udtrykket i almindelig anvendelse betyder noget andet.

Lønnet beskæftigelse – Selvstændig virksomhed

4. Grundforordningens artikel 1, bogstav a), og b), fastslår, at ved udtrykket

- »lønnet beskæftigelse« forstår en beskæftigelse eller dermed ligestillet aktivitet, der betragtes som sådan ved anvendelse af lovgivningen om social sikring i det medlemsland, hvor den pågældende beskæftigelse eller dermed ligestillede aktivitet udøves, og
- »selvstændig virksomhed« en udøvelse af virksomhed eller dermed ligestillet aktivitet, der betragtes som sådan ved anvendelse af lovgivningen om social sikring i det medlemsland, hvor den pågældende virksomhed eller dermed ligestillede aktivitet udøves.

Der er ved definitionen ikke indført et fælles begreb men udelukkende en henvisning til de enkelte medlemslandes nationale lovgivninger. Det betyder, at én og samme aktivitet kan være karakteriseret som lønnet beskæftigelse, når den udføres i ét medlemsland, og selvstændig virksomhed (beskæftigelse), når den udføres i et andet. Visse såkaldte ligestillede aktiviteter vil i ét medlemsland kunne betragtes som lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, mens det i et andet ikke regnes som erhvervsaktivitet – hverken lønnet eller selvstændig.

Når der skal tildeles ydelser efter dansk lovgivning, er det de nationale danske regler, der skal anvendes ved afgørelse af, om der er lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed. Det er definitionen i den lov, som ydelserne skal tildeles efter, der er afgørende.

Der henvises til punkt 46 om definitionen af udtrykkene i forbindelse med afgørelse af, hvilket medlemslands lovgivning om social sikring der skal anvendes.

Forsikringstager

5. Udtrykket »forsikringstager« gælder kun for ydelser ved sygdom og fødsel og dødsfald, dvs. i Danmark for ydelser efter sundhedsloven, lov om dagpenge ved sygdom, barselloven, og diverse ydelser efter serviceloven, se nærmere i vejledningen om naturalydelser ved sygdom.

Udtrykket »forsikringstager« betyder en person, der er sikret i den kompetente medlemsstat i henhold til dette lands lovgivning og grundforordningen.

Tjenestemand

6. En »tjenestemand« er efter grundforordningens artikel 1, bogstav d), en person, der betragtes som tjenestemand eller dermed ligestillet af det medlemsland, i hvis forvaltning vedkommende er ansat.

Der er atter tale om en henvisning til den nationale definition. Dette medfører igen, at der vil være forskel fra medlemsland til medlemsland med hensyn til, hvilken status en person tildeles.

Når det drejer sig om at afgøre, hvilket lands lovgivning der skal anvendes, anses efter dansk praksis enhver, der er ansat af en offentlig dansk arbejdsgiver (stat, region, kommune) samt ansatte i private organisationer mv., når mindst 50 % af lønnen dækkes med offentlige midler som tjenestemand eller dermed ligestillet.

Dette er som nævnt en dansk definition. For andre medlemslande kan gælde andre regler. Man kan derfor ikke automatisk gå ud fra, at offentlig ansatte i andre medlemslande også har status som tjenestemænd i forhold til grundforordningen. I tvivlstilfælde må det undersøges nærmere.

Særlig ordning for tjenestemænd

7. En »særlig ordning for tjenestemænd« er en social sikringsordning, som adskiller sig fra den generelle sociale sikringsordning, der gælder for personer, som har lønnet beskæftigelse, og som alle eller visse kategorier af tjenestemænd er direkte underlagt.

I Danmark findes der f.eks. særlige pensionsordninger for tjenestemænd.

Grænsearbejdere

8. En person, som har lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed i ét medlemsland, men som er bosat i et andet, hvortil han som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen, er grænsearbejder i grundforordningens forstand, jf. artikel 1, bogstav f).

Andre personer, som bor i et andet medlemsland, end der hvor de arbejder, anses ikke for grænsearbejdere, men som »andre arbejdstagere end grænsearbejdere«, også kaldet atypiske grænsearbejdere.

En persons status som grænsearbejder har kun betydning for:

- sygeforsikring for familiemedlemmer til en grænsearbejder. Der gælder særlige regler for familiemedlemmers ret til sygehjælp i det land, hvor grænsearbejdere udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, se vejledning DEL IV: Vejledning om naturalydelser ved sygdom og opfølgning
- Arbejdsløshedsforsikring og retten til arbejdsløshedsydelse. Det følger af grundforordningens artikel 65, hvem der er kompetent myndighed for hvor en helt, delvis eller periodevis arbejdsløs grænsearbejder eller »anden arbejdstager end grænsearbejder« skal stille sig til rådighed for arbejdsmarkedet, og hvem der skal udbetale ydelser under ledighed. Se nærmere i vejledning DEL VIII: Vejledning om arbejdsløshedsydelse mv.
- pensionsberegningen (dansk social pension) for en efterlevende ægtefælle i visse tilfælde. For nærmere detaljer se vejledning DEL VI: Vejledning om sociale pensioner, tjenestemandspensioner og ATP.

I alle andre situationer er det uden betydning for rettigheder efter grundforordningen, og for anvendelse af reglerne, om en person har status som grænsearbejder.

I anden lovgivning og andre sammenhænge anvendes udtryk som »grænsegænger«, »grænsependler« mv. om personer, der bor i ét land og arbejder i et andet. Om en person har en sådan status i henhold til en anden lovgivning, er ligeledes uden betydning for anvendelse af grundforordningens regler.

Familiemedlem

9. Som udgangspunkt betyder udtrykket familiemedlem enhver person, der betegnes eller anerkendes som familiemedlem eller betragtes som hørende til husstanden i henhold til den lovgivning, hvorefter ydelserne udredes.

Det er således ikke kun op til definitionen i det enkelte medlemslands lovgivning at afgøre, hvornår der er tale om et familiemedlem. Udtrykket kan også have forskellig betydning alt efter hvilken lovgivning, der er tale om.

Når det drejer sig om naturalydelser ved sygdom, moderskab og dermed ligestillede ydelser ved faderskab, findes der en særlig definition, idet enhver person, der betegnes eller anerkendes som familiemedlem eller betegnes som hørende til husstanden i henhold til lovgivningen i det medlemsland, hvor den pågældende er bosat, anses som familiemedlem.

Hvis en lovgivning ikke giver mulighed for at sondre mellem familiemedlemmer og de øvrige personer, som lovgivningen finder anvendelse på, betragtes ægtefællen, mindreårige børn samt myndige børn med krav på forsørgelse, som hørende til familien. Denne særlige definition har betydning for familiemedlemmers rettigheder efter sundhedsloven.

Bopæl

10. Efter grundforordningen betyder udtrykket bopæl, det sted hvor en person har sit sædvanlige opholdssted.

I gennemførelsesforordningens artikel 11 er der fastsat en lang række elementer til brug ved fastsættelse af bopæl. Den anvendes efter sin ordlyd, hvis der er uenighed mellem to eller flere medlemslande om fastsættelse af bopælen for en person, der er omfattet af grundforordningen. Det må dog antages, at elementerne også kan anvendes som retningsgivende i andre situationer.

De forhold, der efter artikel 11 i givet fald kan tillægges betydning, er:

- varigheden og kontinuiteten af personens tilstedeværelse på de berørte medlemslandenes områder
- den pågældendes personlige situation, herunder:
- arten af og de specifikke forhold i forbindelse med den virksomhed, der udøves, navnlig det sted, hvor denne virksomhed sædvanligvis udøves, virksomhedens faste karakter og en arbejdskontrakts varighed
- vedkommendes familiemæssige situation og familiemæssige bånd
- udøvelsen af ikke-indtægtsgivende virksomhed
- når det drejer sig om studerende, deres indtægtskilde
- vedkommendes boligsituation, især hvor fast den er
- den medlemsstat, hvor den pågældende anses for at have skattemæssig bopæl.

Folkeregistrering kan ikke stå alene ved afgørelse af en persons bopæl ved anvendelse af grundforordningens regler. Det er grundforordningens bopælsbegreb, der anvendes. Der kan derfor forekomme situationer, hvor en person anses for at have bopæl i et andet medlemsland efter grundforordningen, selv om pågældende er folkeregistreret i Danmark og omvendt.

Hvis det forhold, at en person er folkeregistreret i Danmark, automatisk giver rettigheder i forhold til dansk lovgivning, mistes sådanne rettigheder ikke, selv om der efter grundforordningen ikke er bopæl i Danmark. Bopælsdefinitionen anvendes kun i forhold til grundforordningens regler.

Eksempel:

En polsk statsborger bliver ansat til at arbejde i en dansk virksomhed i 2 år. Hun arbejder 5 dage om ugen, mandag til fredag. I de 5 dage opholder hun sig i Danmark og overnatter på lejet værelse. I weekender og ferier/fridage er hun i Polen, hvor hendes ægtefælle og 3 børn bor i ejerbolig.

Den pågældende er tilmeldt folkeregistret i Danmark. På grund af de familiemæssige, boligmæssige forhold og den begrænsede varighed af arbejdet, må pågældende i forhold til grundforordningen anses for at have bopæl i Polen.

Ophold

11. Udtrykket ”ophold” betyder midlertidigt ophold. Der er ikke fastsat nogen fælles grænse for, hvor længe et ophold kan vedvare som midlertidigt ophold.

Den kompetente myndighed

12. Den kompetente myndighed – bogstav m) i grundforordningens artikel 1 – er den eller de ministre eller anden tilsvarende myndighed, som de sociale sikringsordninger hører under i det pågældende medlemsland.

I Danmark er beskæftigelsesministeren, socialministeren og indenrigs- og sundhedsministeren, alle kompetente myndigheder for hvert sin ressort.

Institution

13. »institution« er en myndighed eller et organ, som det påhviler at administrere lovgivningen om social sikring i dens helhed eller en del af den.

I Danmark er f.eks. kommuner, a-kasser og ATP alle institutioner i grundforordningens forstand.

Den kompetente institution

14. Der er flere definitioner af »den kompetente institution« i grundforordningens artikel 1, bogstav q):

a. Den institution, som en person er tilsluttet på tidspunktet for indgivelse af ansøgning om ydelser

Det kan f.eks. være den a-kasse, som en person er medlem af, når der søges om arbejdsløshedsdagpenge.

b. Den institution, hvorfra den pågældende er eller ville være berettiget til at modtage ydelser, såfremt han eller et eller flere af hans familiemedlemmer var bosat i den medlemsstat, hvor denne institution er beliggende.

Efter denne definition er f.eks. kommunen kompetent institution, når det gælder udbetaling af børnetilskud, uanset om den berettigede og/eller barnet har bopæl i udlandet.

c. Den institution, der er udpeget af den kompetente myndighed i det pågældende medlemsland.

Det kan f.eks. være Pensionsstyrelsen, der af beskæftigelsesministeren er udpeget til at varetage behandlingen af sager om social pension for personer, der bor i et andet medlemsland.

d. Hvis det drejer sig om en ordning om arbejdsgiverens forpligtelser vedrørende sociale sikringsydelser, enten arbejdsgiveren eller vedkommende forsikringsorgan, eller, såfremt et sådant ikke findes, det organ eller den myndighed, der er udpeget af den kompetente myndighed i det pågældende medlemsland.

Ifølge denne definition er arbejdsgiveren kompetent institution i de situationer, hvor arbejdsgiveren har pligt til at udbetale sygedagpenge efter sygedagpengelovens regler.

Den kompetente medlemsstat

15. Ifølge den strikte definition i grundforordningens artikel 1, er den kompetente medlemsstat blot det medlemsland, hvor den kompetente institution er beliggende, jf. herom punkt 14.

Udtrykket anvendes dog ofte også som ensbetydende med »det land hvis lovgivning personen er omfattet af«, lovvalget.

Bopælsstedets institution og opholdsstedets institution

16. »Bopælsstedets institution« er den institution, som har kompetence til at udrede ydelser på det sted, hvor den pågældende er bosat. »Opholdsstedets institution« er den institution, som har kompetence til at udrede ydelser på det sted, hvor den pågældende opholder sig.

Bopælsstedets institution og opholdsstedets institution er ikke det samme som den kompetente institution.

Bopælsstedets og opholdsstedets institutioner er ikke institutioner, som den person, en sag vedrører, er tilsluttet el. lign. Der er blot tale om de institutioner, der efter lovgivningen har en kompetence inden for et konkret lovområde, f.eks. sygedagpenge.

En dansk kommune kan f.eks. være bopæls- eller opholdsstedets institution for en person, der er tilsluttet en tysk institution for sygedagpenge, fordi pågældende arbejder i Tyskland, men bor eller opholder sig i Danmark. Den tyske institution er kompetent institution, jf. punkt 14, for den pågældende, men kommunen kan som bopælsstedets eller opholdsstedets institution (den institution, der efter lovgivningen på den pågældendes bopæls- eller opholdssted er kompetent for sygedagpenge) have visse forpligtelser i forbindelse med behandling af sager om ydelser fra udenlandske institutioner.

Eksempel:

En person, der bor i Danmark, arbejder i Tyskland. Den pågældende er tilsluttet en tysk sygekasse, der således er den kompetente institution for sygedagpenge. Den pågældende bliver syg, og den tyske

sygekasse har brug for en lægeerklæring til bedømmelse af sagen. Sygekassen beder efter artikel 27, stk. 5, i gennemførelsesforordningen bopælsstedets institution om at foranledige lægeundersøgelsen. Bopælsstedets institution er i eksemplet den danske kommune, hvor den pågældende bor.

Naturalydelser og kontantydelse ved sygdom

17. I grundforordningen er indsat en definition af naturalydelser, som anvendes for ydelser ved sygdom og moderskab og dermed ligestillede ydelser ved faderskab. Ifølge denne definition er, naturalydelser alle ydelser, som er bestemt til levering, rådighedsstillelse, direkte betaling eller refusion af udgifter til lægebehandling og produkter og tjenesteydelser i forbindelse med denne behandling.

Dette omfatter også naturalydelser ved plejebenhov af ubegrænset varighed, samt pengeydelse som udbetales af den forpligtede institution, i form af overtagelse eller godtgørelse af udgifter.

Til sammenligning kan anføres, at »kontantydelse« ved sygdom efter domspraksis væsentligst omfatter ydelser der er beregnet på at skaffe en syg arbejdstager kompensation for løntab. Dog kan også andre ydelser, som ikke direkte dækker løntab karakteriseres som kontantydelse. Det vil være tilfældet, når en pengeydelse ved sygdom/plejebenhov udbetales regelmæssigt uden at det kræves, at der forinden er opstået udgiftsforpligtelse, f.eks. til pleje, og heller ikke, at det dokumenteres, at de er afholdt, samt at godtgørelsen betales med et fast beløb, uanset den ydelsesberettigedes faktiske udgifter, således at modtageren har en betydelig frihed med hensyn til, hvorledes han/hun vil anvende de beløb, han/hun får udbetalt.

Kapitel 3 - Personkredsen

Personer omfattet af grundforordningen

18. I artikel 2 i grundforordningen er det fastsat, hvilke personer, der er omfattet af grundforordningen (personkredsen). Efter denne bestemmelse gælder den for personer, der er statsborgere i et land, som er medlem af EU.

Danske statsborgere er således omfattet af grundforordningen, da Danmark er EU-medlem. EU-medlemskabet omfatter ikke Færøerne og Grønland og grundforordningen gælder derfor ikke på Færøerne og Grønland, men da færinger og grønlændere er danske statsborgere gælder grundforordningen også for dem, når de befinder sig inden for det geografiske anvendelsesområde, se punkt 9 og 10 i del A.

Grundforordningen gælder desuden for statsløse og flygtninge, som er bosat i et medlemsland.

Som »statsløs« betragtes en person, der er omfattet af artikel 1 i konventionen om statsløse personers retsstilling, undertegnet i New York i 1954.

Som »flygtning« betragtes en person, der er omfattet af artikel 1 i konventionen om flygtninges retsstilling, undertegnet i Geneve i 1951 og med en protokoltilføjelse i 1967.

Kommuner kan i UdlændingInformationsPortalen www.nyidanmark.dk/uip finde oplysning om udlændinges nationalitet, opholdsgrundlag og historik. Flygtninge, der er omfattet af ovennævnte konvention om flygtninges retsstilling, kan identificeres ved, at de er tildelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7 eller § 8. En statsløs kan også være flygtning og dermed omfattet af konventionsreglerne. Statsløse kan imidlertid have ophold på andet grundlag end asyl, f.eks. som familiesammenførte eller arbejdstagere.

Hvis der er tvivl om en person, der har status som flygtning i Danmark, er flygtning i konventionens forstand, kan der rettes henvendelse til Udlændingetjeneste.

Grundforordningen gælder også for EU-statsborgere, flygtning og statsløse, der er efterladte efter tredjelandets statsborgere, som har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater.

Eksempel

En amerikansk statsborger, der har boet og arbejdet i Danmark, flytter til Tyskland, hvor hun får et barn, der bliver tysk statsborger. Hun afgår ved døden og det efterladte barn, der er EU-statsborger, er omfattet af grundforordningen med hensyn til efterladteydelser fra Danmark (særligt børnetilskud).

Grundforordningen gælder ikke direkte for personer, der ikke er statsborgere i et land, som er medlem af EU (tredjelandesstatsborgere).

Ved forordning nr. 859/2003 er bestemmelserne i forordning 1408/71 og 574/72 udvidet til også at gælde tredjelandesstatsborgere. Denne forordning er imidlertid vedtaget med hjemmel i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, artikel 63, stk. 4 (Nu artikel 79). Regler med hjemmel i denne artikel gælder ikke for Danmark på grund af Danmarks retlige forbehold.

Der forventes vedtaget en forordning til afløsning af 859/2003. Danmark deltager heller ikke i denne.

Danmark kan derfor ikke bruge grundforordningens regler på tredjelands statsborgere, heller ikke i situationer hvor andre medlemslande gør det. En tredjelandes statsborger, som af et andet medlemsland er tillagt rettigheder (og/eller pligter) efter grundforordningen, skal derfor i Danmark behandles udelukkende efter dansk lovgivning, når det skal afgøres om der er ret til danske ydelser. Dette kan medføre både, at der gives afslag på danske ydelser, også selv om der ikke i stedet vil være ret til ydelser fra andet medlemsland, og at der gives dobbeltydelser.

Eksempel

En serbisk statsborger, der bor i Tyskland, arbejder i Danmark. Da Tyskland anvender EF-reglerne i forhold til den pågældende, er han ikke omfattet af tysk lovgivning og dermed ikke af de tyske ordninger. Den pågældende kan imidlertid ikke blive omfattet af de danske bopælsbaserede ordninger som sundhedsloven og lov om social pension, da han ikke bor her i landet. Pågældende er derfor uden dækning på disse områder.

Tredjelandes statsborgere kan have visse rettigheder som familiemedlemmer til personer omfattet af grundforordningen. Der henvises til de vejledninger om EF-forordning 883/2004 (DEL-I til DEL IX) om de enkelte ydelser vedrørende dette.

Kapitel 4 – Den lovgivning der er omfattet

Den lovgivning der er omfattet

19. Bestemmelsen om, hvilken lovgivning der omfattes af grundforordningen, findes i artikel 3.

Efter denne bestemmelse gælder grundforordningen for enhver lovgivning om social sikring på følgende områder:

- ydelser ved sygdom
- ydelser ved moderskab og dermed ligestillede ydelser ved faderskab
- ydelser ved invaliditet
- ydelser ved alderdom
- ydelser til efterladte
- ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdom
- ydelser ved dødsfald
- arbejdsløshedsydelser
- efterløn
- familieydelser.

Danmark har givet meddelelse om, at følgende love og ordninger er omfattet fra anvendelsestidspunktet for grundforordningen:

Sundhedsloven

Lov om dagpenge ved sygdom

Lov om dagpenge ved fødsel
Lov om barseludligning på det private arbejdsmarked (barseludligningsloven)
Lov om social pension
Lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension
ATP-ordningen efter lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension
Lov om tjenestemandspension
Lov om arbejdsskadesikring
Lov om arbejdsløshedsforsikring
Lov om fleksydelse
Ledighedsydelse
Lov om en børnefamilieydelse
Lov om børnetilskud mv. bortset fra reglerne om bidragsforskud
Følgende regler i lov om aktiv socialpolitik og lov om aktiv beskæftigelsespolitik:
Retten til revalideringsindsats, (kap.6), og »redskaberne« dertil
Visse ydelser efter lov om social service
Tilskud til privat pasning og til pasning af egne børn efter dagtilbudsloven.

Kapitel 5 – Fælles principper

Ligebehandling

20. Artikel 4 i grundforordningen forpligter medlemslandene til at behandle alle personer omfattet af grundforordningen på samme måde, som de behandler egne statsborgere. Dette gælder både med hensyn til rettigheder og pligter.

Forpligtelsen for et medlemsland til ligebehandling er ikke begrænset til at gælde i forhold til personer, der har bopæl i det pågældende medlemsland eller inden for EU's område. Pligten til ligebehandling gælder uden geografiske begrænsninger.

Det betyder f.eks., at der på grundlag af ligebehandlingsbestemmelsen er pligt til at tilkende og/eller udbetale dansk social pension, til EU-borgere, der bor i tredjelande, når de opfylder betingelserne i lov om social pension for tildeling og/eller udbetaling af pension i udlandet herom (bortset fra indfødsretskravet).

Ligestilling af ydelser, indtægter, begivenheder og forhold

21. I grundforordningen artikel 5 er en bestemmelse om ligestilling af ydelser, indtægter, begivenheder og forhold.

Bestemmelsen er delt i to led. I det første slås fast, at hvis sociale sikringsydelser eller andre indtægter tillægges en bestemt retsvirkning efter et medlemslands lovgivning, finder de pågældende bestemmelser også anvendelse på tilsvarende ydelser eller indtægter, der er erhvervet efter lovgivningen i et andet medlemsland eller indtægter erhvervet i et andet medlemsland.

I den anden del af bestemmelsen fastslås, at hvis indtrædelse af visse begivenheder eller forhold tillægges retsvirkning efter den kompetente stats lovgivning, tager denne hensyn til tilsvarende forhold eller begivenheder, der er indtrådt i et andet medlemsland, som om de var indtrådt på dens eget område.

Sammenlægning

22. I artikel 6 i grundforordningen findes princippet om sammenlægning af forsikringsperioder mv.

Når det er nødvendigt for at opnå ret til ydelser, bevare eller generhverve denne ret efter et medlemslands lovgivning, skal der efter sammenlægningsbestemmelsen medregnes forsikrings-, beskæftigelses- eller bopælsperioder eller perioder med selvstændig virksomhed, der er tilbagelagt efter et andet medlemslands lovgivning.

Sammenlægningsbestemmelsen skal f.eks. anvendes, hvis det er nødvendigt for at opfylde kravet om 13-ugers arbejdsmarkeds tilknytning som forudsætning for at opnå danske sygedagpenge.

Sammenlægning skal også ske, når det er nødvendigt for at opnå dækning efter en lovgivning eller for adgang til forsikring – både tvungen og frivillig forsikring.

F.eks. skal der ved afgørelse af, om en selvstændig kan bevare medlemskab af ATP efter 3 år som lønmodtager, tages hensyn til perioder som lønmodtager tilbagelagt i andet medlemsland.

Sammenlægningsbestemmelsen gælder som udgangspunkt – når det er relevant – for alle typer ydelser omfattet af grundforordningen. Der er dog efter bestemmelsens formulering mulighed for at gøre undtagelser fra sammenlægningsprincippet. Sådanne undtagelser skal findes under reglerne for de enkelte ydelsestyper, dvs. i grundforordningens afsnit III. Som et eksempel på undtagelse kan nævnes reglen i kapitlet om efterløn. Efter bestemmelsen i dette kapitel finder sammenlægning ikke anvendelse, når det drejer sig om efterløn.

Der kan også være særlige krav til, hvornår der kan ske sammenlægning af forsikrings- og arbejdsperioder. Det fremgår f.eks. af grundforordningens artikel 61, at det som udgangspunkt er en betingelse for sammenlægning for ret til arbejdsløshedsydelse, at der senest er tilbagelagt arbejds- og forsikringsperioder i det land, hvor der anmodes om arbejdsløshedsydelse. Dette krav om senest tilbagelagte arbejds- og forsikringsperioder som betingelse for sammenlægning er dog fraveget for helt ledige grænsearbejdere og ”andre arbejdstagere end grænsearbejdere”.

I gennemførelsesforordningens artikel 12 og artikel 13 findes en række tekniske regler for gennemførelse af sammenlægningen herunder regler for fremgangsmåden ved overlappende perioder og regler for omregning af perioder fra dage, uger, måneder mv. og omvendt.

Ophævelse af bopælsbestemmelser – eksport af ydelser

23. Det er et overordnet princip, at ydelser skal kunne udbetales, uanset hvilket land den pågældende har bopæl i inden for EU.

Dette princip er udmøntet i artikel 7 i grundforordningen, der fastslår, at kontantydelse, som en person har krav på efter lovgivningen i et eller flere medlemslande eller efter grundforordningen, ikke kan nedsættes, ændres, stilles i bero, inddrages eller beslaglægges med den begrundelse, at modtageren eller dennes familiemedlemmer er bosat i et andet medlemsland end det, hvor ydelsen skal udbetales fra.

Bestemmelsen om udbetaling af kontantydelse gælder for alle kontantydelse, medmindre andet er fastsat i grundforordningen. F.eks. er der i grundforordningens artikel 70, stk. 4, en bestemmelse om, at de særlige ikke-bidragspligtige ydelser kun kan tildeles personer, der har bopæl i det medlemsland, som udbetaler ydelsen.

Der er tale om ydelser, der befinder sig i mellemområdet mellem social sikring og social bistand. De ydelser af denne art, som optages i bilag X til grundforordningen, kan derfor ikke udbetales til personer, der bor uden for det udbetalende land. Som eneste ydelse i bilag X har Danmark opregnet ”Boligstøtte til pensionister” (lov om individuel boligstøtte, lovbekendtgørelse nr. 725 af 4. august 1994 med senere ændringer).

Om virkningen af artikel 7 i forhold til de enkelte danske ydelser se vejledninger om EF-forordning 883/2004 (DEL-I til DEL IX).

Artikel 7 handler kun om kontantydelse. Om tildeling af natuerydelser til personer, der bor i et andet medlemsland, se de enkelte vejledninger herom.

Bestemmelsen vedrører kun kontantydelse, der er omfattet af forordningen, se herom pkt. 12. For andre kontantydelse efter dansk lovgivning gælder reglerne i den danske lovgivning.

Forbud mod dobbeltydelse

24. Medmindre andet bestemmes, kan der ikke med hjemmel i grundforordningen tillægges eller bevares ret til flere ydelse af samme art på grundlag af samme tvungne forsikringsperiode.

Andre overenskomster og konventioner om social sikring

25. Grundforordningen erstatter ifølge artikel 8 alle andre overenskomster om social sikring, der gælder mellem medlemslandene, inden for dens anvendelsesområde.

Visse bestemmelser i overenskomster om social sikring, som medlemslande har indgået indbyrdes inden datoen for grundforordningens anvendelse, gælder dog fortsat, hvis de er anført i bilag II til grundforordningen.

For Danmark er kun nordisk konvention om social sikring, artikel 7, stk. 2, om hjemtransport ved sygdom under midlertidigt ophold i andet nordisk land anført i dette bilag. De ny forordninger erstatter i forhold til Sverige og Finland den nordiske konvention om social sikring fra 2003. Denne konvention finder dog fortsat anvendelse i forhold til de to lande, når det drejer sig om tredjelands borgere. Konventionen opretholdes indtil videre for Norge og Island.

Tilsvarende træder bestemmelserne i gennemførelsesforordningen i stedet for bestemmelser fastsat i administrative aftaler om anvendelse af de overenskomster, der er indgået mellem medlemslandene, med mindre andet er anført i bilag 1 til gennemførelsesforordningen.

For Danmarks vedkommende er en række overenskomster om afkald på refusion af udgifter til naturalydelse ved sygdom mv. anført i bilaget og gælder derfor fortsat.

Kapitel 5 – Administration og samarbejde

Samarbejde

26. Efter grundforordningens artikel 76 skal medlemslandenes myndigheder og institutioner yde hinanden bistand, som om det drejede sig om gennemførelsen af deres egen lovgivning.

Denne gensidige administrative bistand ydes i princippet vederlagsfrit af de nævnte myndigheder og institutioner. Den Administrative Kommission fastlægger dog arten af de refusionsberettigede udgifter og de tærskler, som udløser refusion.

Pligten til at yde administrativ bistand til andre medlemslandes myndigheder og institutioner gælder for gennemførelse af grundforordning og gennemførelsesforordning.

Institutionerne og de personer, der er omfattet af grundforordningen, har en gensidig forpligtelse til oplysning og samarbejde med henblik på at sikre, at grundforordningen anvendes efter hensigten.

Institutionerne skal i overensstemmelse med princippet om god forvaltningsskik besvare alle forespørgsler inden for en rimelig frist og skal i den forbindelse informere de berørte personer om oplysninger, der er nødvendige, for at de pågældende kan udøve deres rettigheder efter grundforordningen.

Sprog

27. Det fremgår af grundforordningens artikel 76, stk. 7, at et medlemslands myndigheder, institutioner og domstole ikke kan afvise begæringer eller andre dokumenter, der forelægges dem, med den begrundelse, at de er affattet på et andet sprog, der er anerkendt som officielt sprog i EU, jf. artikel 290 EF (Nu artikel 342 (Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde)).

Myndigheder og institutioner, der behandler sager efter grundforordningen, f.eks. danske kommuner, akasser samt klageinstanser, er således forpligtet til at modtage henvendelser, ansøgninger og tilhørende dokumentation mv. på et hvilket som helst andet sprog, der er blandt de officielle EU-sprog, (samt norsk og islandsk ved anvendelse af forordning 1408/71). Om nødvendigt for behandlingen af henvendelsen, må myndigheden/institutionen sørge for oversættelse.

Grundforordningen har ikke andre regler om det sprog, der skal anvendes i kommunikation med borgerne.

I Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område er omtalt regler for tolkebistand og oversættelse i punkterne 33 og 34.

Oplysningspligt

28. De personer, som grundforordningen anvendes på, skal ifølge artikel 76, stk. 4, hurtigst muligt underrette institutionerne i det medlemsland, hvis lovgivning de er omfattet af, og bopælslandet om enhver ændring i deres personlige forhold eller familiemæssige situation, der har betydning for deres ret til ydelser ifølge grundforordningen.

Manglende opfyldelse af oplysningspligten kan give anledning til samme foranstaltninger i henhold til den nationale lovgivning, som dem, der finder anvendelse i lignende situationer, der hører under national lovgivning. I praksis må disse foranstaltninger ikke gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt de berørte ved grundforordningen.

Beskyttelse af personoplysninger

29. Når myndighederne eller institutionerne i et medlemsland sender myndighederne eller institutionerne i et andet medlemsland personoplysninger, er den meddelelse, der oversendes, omfattet af lovgivningen om databeskyttelse i det medlemsland, som fremsender den.

Enhver meddelelse fra myndigheden eller institutionen i det medlemsland, som har modtaget den, samt dette medlemslands lagring, ændring og sletning af dataene, er omfattet af lovgivningen om databeskyttelse i det medlemsland, som modtager den.

Ved fremsendelse af data i henhold til grundforordningen og gennemførelsesforordningen fra et medlemsland til et andet gælder fællesskabsbestemmelserne om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling og fri udveksling af personoplysninger.

Elektronisk databehandling

30. Medlemslandene har forpligtet sig til gradvis at anvende nye teknologier i forbindelse med udveksling mv. af data, der er nødvendige for grundforordningens og gennemførelsesforordningens anvendelse.

Ethvert medlemsland er ansvarligt for administrationen af sin egen del af de elektroniske tjenester under iagttagelse af fællesskabsbestemmelserne om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling og fri udveksling af personoplysninger.

Gennemførelsesforordningens artikel 4, stk. 2, fastsætter, at oplysninger mellem institutionerne mv. skal overføres ad elektronisk vej.

Det betyder, at efter en overgangsperiode, der gælder indtil 1. maj 2012, skal al kommunikation vedrørende administration af forordningerne mellem medlemslandene foregå elektronisk.

Oplysningerne overføres mellem institutionerne eller forbindelsesorganerne ad elektronisk vej, i et fælles, sikkert system, hvor tavshedspligten og beskyttelsen af udvekslingen af oplysninger er garanteret.

EU-kommissionen er ansvarlig for den fælles internationale del af systemet.

I AK's regi er udarbejdet de nødvendige elektroniske dokumenter til brug ved kommunikationen.

Et elektronisk dokument, som fremsendes eller udstedes af en institution i overensstemmelse med grundforordningen og gennemførelsesforordningen, kan ikke afvises af nogen myndighed eller institution i et andet medlemsland med den begrundelse, at det er blevet modtaget elektronisk, når modtagerinstitutionen har erklæret sig rede til at modtage elektroniske dokumenter. De elektroniske dokumenter forkortes SED (Struktureret elektronisk dokument).

I en overgangsperiode kan informationsudvekslingen mellem medlemslandene foregå i papirformat.

Den Administrative Kommission har fastlagt en række principper for informationsudvekslingen i overgangsperioden, se afgørelse nr. E 1 fra AK. Om afgørelser fra AK se punkt 16 i del I.

I overgangsperioden er det ledende princip et godt samarbejde mellem institutionerne, en pragmatisk holdning og fleksibilitet.

Det er først og fremmest af afgørende betydning, at der garanteres en gnidningsløs overgang for de borgere, som gør brug af deres rettigheder i henhold til de nye forordninger.

Fra og med datoen for anvendelsen af grundforordningen erstatter papirudgaverne af de strukturerede elektroniske dokumenter (SED) de E-blanketter, der er baseret på forordning 1408/71 og 574/72.

Under alle omstændigheder skal en institution i overgangsperioden acceptere relevante oplysninger i ethvert dokument, der udstedes af en anden institution, selv om dokumentets format, udformning eller struktur er forældet. Såfremt der opstår tvivl om den pågældende borgers rettigheder, skal institutionen i en god samarbejdsånd kontakte den institution, som har udstedt dokumentet.

De E-blanketter, dokumenter mv., som er blevet udstedt inden datoen for anvendelsen af grundforordningen, er fortsat gyldige og skal selv efter denne dato tages i betragtning af myndighederne i andre medlemsstater indtil sidste gyldighedsdato, eller indtil de trækkes tilbage eller erstattes.

EESSI – Elektronisk udveksling af informationer inden for social sikkerhed.

Efter grundforordningen og gennemførelsesforordningen skal dataudveksling mellem de berørte institutioner ske elektronisk.

Dataudvekslingen sker i systemet EESSI, som både omfatter »kataloger«, dvs. lister over institutioner i medlemslandene og SED'er (Strukturerede Elektroniske Dokumenter), som skal bruges til udveksling af oplysninger mellem institutioner, beskrivelse af hvordan SED'er udveksles, valideres og lagres mm.

Alle SED'er sendes og modtages elektronisk via nationale kontaktpunkter, som sender dem videre til den relevante institution.

De hidtil gældende E-blanketter afskaffes således og erstattes af SED - Strukturerede Elektroniske Dokumenter.

Arbejdet med at udarbejde og opnå enighed om de nødvendige meddelelser, deres formater og procesbeskrivelser forventes at være færdigt i løbet af foråret 2010.

Derefter skal der ske tests i 6 medlemslande med henblik på, at EESSI kan indføres i alle medlemslande, så alle medlemslandes institutioner kan udveksle alle nødvendige informationer elektronisk senest fra den 1. maj 2012, 2 år efter at de nye forordninger finder anvendelse.

E-blanketter

I princippet afskaffes alle E-blanketter fra den 1. maj 2010. De E-blanketter, der allerede er udstedt, og som efter deres pålydende er gyldige efter denne dato, bliver ikke ugyldige, men der kan ikke udstedes nye E-blanketter efter EF-forordning 1408/71 efter 1. maj 2010. Medlemslande, der udsteder blanketterne automatisk i et elektronisk blanketsystem, dvs. et system, der henter oplysninger i nationale registre, kan dog fortsat udstede E-blanketter. Ingen danske myndigheder har et sådant system til E-blanketter.

Denne beslutning er truffet, fordi man ikke ønsker en situation, hvor et medlemslands institutioner skal udskifte et eksisterende automatisk blanketsystem med udfyldelse af papirblanketter i hånden.

SED'er forventes ikke at være klar til brug fra 1. maj 2010. Den Administrative Kommission opfordrer derfor alle til at være pragmatiske og fleksible i deres tilgang til behandling af sager og kommunikation mellem myndigheder efter 1. maj 2010. Kommuner, styrelser mv. skal fortsat anvende E-blanketter mv. i den grad det er muligt og uden at det skaber forvirring omkring hvilken forordning anvendes i den enkelte sag. Kommuner, styrelser mv. må derfor imidlertid forvente at modtage E-blanketter fra nogle medlemslandes institutioner.

SED'er - Strukturerede Elektroniske Dokumenter

SED'erne er bygget op på samme måde for alle sektorer og med henblik på elektronisk udveksling.

Elektronisk udveksling af SED'er

I Danmark skal alle SED'er fra danske institutioner, dvs. kommuner, regioner, styrelser mv. og arbejdsløshedskasser sendes til andre lande via et kontaktpunkt, der skal varetages af Pensionsstyrelsen.

Alle SED'er sendes krypteret, bortset fra »konvolut-oplysninger«, dvs. oplysninger om afsender og modtager mv., der skal benyttes for at identificere, til hvilken kommune o.s.v. et SED skal sendes.

De øvrige oplysninger i SED'et, som vedrører en konkret borger, krypteres.

SED'erne er udarbejdet til hver enkelt udveksling af data, dvs. et SED, der rekvirerer oplysninger, besvares ved et andet SED. Et elektronisk system kan opbygges, så det genbruger data fra det første SED i det, der indeholder svaret.

Papir-SED'er

I overgangstiden, fra SED'erne tages i brug til 30. april 2012, dvs. fra de nye regler finder anvendelse, til

EESSI er indført fuldt ud i alle medlemslande, skal man benytte papir-SED'er og sende dem med almindelig post mellem institutionerne.

Personbårne dokumenter (PD)

Hidtil har personer, der har ret til ydelser i en anden medlemsstat til udgift for Danmark, haft forskellige E-blanketter til dokumentation af deres rettigheder. Disse blanketter erstattes af særlige »portable documents« i et genkendeligt EU-design.

Det er på nuværende tidspunkt uvist om disse dokumenter er klar til brug 1. maj 2010. Den Administrative Kommission opfordrer derfor alle til at være pragmatiske og fleksible i deres tilgang til behandling af sager og kommunikation mellem myndigheder efter 1. maj 2010. Kommuner, styrelser mv. skal fortsat anvende E-blanketter mv. Kommuner, styrelser mv. må derfor imidlertid forvente at modtage E-blanketter fra nogle medlemslandes institutioner.

Tidsfrister for ansøgninger, erklæringer, klage eller sagsanlæg

31. Ansøgninger (begæringer), erklæringer, klager eller sagsanlæg, der efter et medlemslands lovgivning skal være indgivet til en myndighed, en institution eller en domstol i det pågældende medlemsland inden en bestemt frist, anses for rettidigt indgivet, såfremt de inden for samme frist er indgivet til en tilsvarende myndighed, institution eller domstol i et andet medlemsland.

Denne bestemmelse i grundforordningens artikel 81 betyder eksempelvis, at en ansøgning om sygedagpenge fra kommunen, der skal være indgivet senest 1 uge efter første fraværssdag, anses for rettidig,

hvis ansøgningen inden for fristen er indgivet til en sygekasse eller anden institution ansvarlig for sygedagpenge i et andet medlemsland.

Tilsvarende vil en klage over en kommunal afgørelse om f.eks. familieydelser, der skal indbringes inden 4 uger, være indgivet rettidigt, hvis den inden for denne frist sendes til en klageinstans for familieydelser i et andet medlemsland.

Omvendt vil sådanne henvendelser, som danske institutioner modtager, og som skulle sendes til den rette udenlandske institution, også anses for rettidige, hvis de er modtaget i den danske institution, indenfor den frist der gælder for den udenlandske institution.

Den myndighed, institution eller domstol, der modtager sådanne ansøgninger, erklæringer, klage eller sagsanlæg, skal straks videresende dem til den rette myndighed, institution eller domstol i det andet medlemsland.

Datoen for indgivelse af disse ansøgninger, erklæringer, klage eller sagsanlæg til en myndighed, institution eller domstol i det sidstnævnte medlemsland anses for at være datoen for deres indgivelse til den kompetente myndighed, institution eller domstol, der skal behandle dem.

Lægeundersøgelser

32. Den generelle regel om lægeundersøgelser findes i gennemførelsesforordningens artikel 87. Nødvendige lægeundersøgelser kan efter denne bestemmelse på den kompetente institutions anmodning foretages i et andet medlemsland af institutionen på det sted, hvor ansøgeren eller modtageren af ydelser bor eller har ophold.

Undersøgelsen sker efter regler, der er fastlagt i den lovgivning, som gælder for institutionen på bopæls- eller opholdsstedet.

Den kompetente institution meddeler opholds- eller bopælsstedets institution, hvilke eventuelle særlige krav, der om nødvendigt skal overholdes, og hvilke punkter lægeundersøgelsen skal omfatte.

Når undersøgelsen er foretaget, sendes rapport om undersøgelsesresultaterne til den institution, som har anmodet om lægeundersøgelsen. Denne institution skal være bundet af de konstateringer, som opholds- eller bopælsstedets institution har foretaget.

Det er konstateringer ved undersøgelsen, der skal lægges til grund. Derimod foretager den kompetente institution selv beslutningen om tildeling af ydelser.

Den kompetente institution har ret til selv at udpege en læge til at undersøge ydelsesmodtageren. Pågældende kan anmodes om at rejse til det medlemsland, som betaler ydelsen, men kun hvis vedkommende er i stand til at foretage rejsen, uden at det går ud over helbredet, og hvis institutionen afholder de nødvendige rejse- og opholdsudgifter.

Administrativ kontrol

33. Når en person, der modtager eller ansøger om ydelser, eller et medlem af den pågældendes familie opholder sig eller er bosat i et andet medlemsland, end det hvor institutionen, der skal betale ydelser, er beliggende, foretages den administrative kontrol efter institutionens anmodning af institutionen på modtagerens opholds- eller bopælssted.

Dette gælder også, når det skal fastslås eller kontrolleres, hvor plejekrævende en modtager af eller en ansøger om ydelser ved plejebenhov af ubegrænset varighed er.

De kompetente myndigheder eller kompetente institutioner i to eller flere medlemslande kan aftale specifikke bestemmelser og procedurer, der har til formål helt eller delvis at forbedre arbejdsmarkedsparatheden for ansøgere om og modtagere af ydelser og deres deltagelse i eventuelle ordninger eller programmer, der er tilgængelige i opholds- eller bopælslandet med henblik herpå.

Som en undtagelse fra princippet om, at gensidigt administrativt samarbejde ydes vederlagsfrit, refunderes de reelle udgifter i forbindelse med kontrollen, til den institution, som blev anmodet om at udføre den, af den debitorinstitution, som anmodede herom.

Særregler for anvendelsen af visse medlemslandes lovgivning

34. I bilag XI til grundforordningen er anført en række særregler for anvendelsen af medlemslandenes lovgivning.

Der er først og fremmest tale om regler, der skal sikre grundforordningens korrekte anvendelse over for national lovgivning. I et vist omfang er der reelle afvigelser fra grundforordningens regler.

For Danmarks vedkommende er der særregler om anvendelse af lov om social pension og om ledighedsydelse.

Kapitel 6 – Bistand til tilbagesøgning og inddrivelse

Inddrivelse af bidrag og tilbagebetalingspligtige ydelser

35. Skyldige bidrag til social sikring i et medlemsland kan inddrives, og ydelser, der med urette er blevet udbetalt af et medlemsland, kan tilbagesøges i et andet medlemsland.

Bestemmelsen herom findes i artikel 84 i grundforordning 883/2004. Der henvises til de detaljerede regler i artiklerne 71 – 85 i gennemførelsesforordning 987/2009.

Tilbagesøgning af fejlagtigt udbetalte ydelser, tilbagebetaling af foreløbige udbetalinger og bidrag, modregning og bistand ved inddrivelse af fordringer

36. Ved anvendelsen af artikel 84 i grundforordningen inddrives fordringer om muligt ved hjælp af modregning enten mellem institutionerne i de berørte medlemslande eller i forhold til den pågældende fysiske eller juridiske person i overensstemmelse med artiklerne 72-74 i gennemførelsesforordningen. Hvis en fordring ikke kan inddrives helt eller delvist ved denne modregning, inddrives det beløb, der fortsat skyldes, i henhold til artikel 75-85 i gennemførelsesforordningen.

Fordringer, hvor der er mulighed for modregning

Skyldner har bopæl i Danmark

37. Fordringen sendes direkte fra udlandet til den myndighed, der udbetaler lignende ydelser her i landet.

Modregningen kan ske ved tilbageholdelse i efterbetalinger eller løbende udbetalinger, der skal udbetales til den pågældende, uanset fra hvilken gren af den sociale sikring ydelsen betales. En sådan modregning foretages på samme måde, som hvis institutionen selv havde udbetalt for meget.

Eksempel:

En person, der nu bor i Danmark, har ved en fejl fået udbetalt udvidet børneydelse fra Norge. De kompetente norske myndigheder fremsender en anmodning om bistand til den myndighed, der i Danmark udbetaler lignende ydelser, dvs. bopælskommunen.

Den Administrative Kommission har vedtaget, at der ikke kan anmodes om bistand til inddrivelse i udlandet for krav under 350 € (ca. 2.600 DKK) med mindre den ansøgende institution dokumenterer, at særlige forhold gør sig gældende i konkrete sager.

Fordringer, hvor der er mulighed for modregning

Skyldner har bopæl i et andet medlemsland

38. Fordringen sendes direkte til den myndighed, der udbetaler samme type ydelse i det medlemsland, hvor skyldner har bopæl.

Eksempel:

En person, der har bopæl i Norge, har fået udbetalt for meget pension fra Danmark. Den danske kommune sender fordringen til modregning hos den myndighed, der udbetaler tilsvarende pension i Norge.

Fordringer, der skal inddrives

Skyldner har bopæl i Danmark

39. Anmodninger om oplysninger/meddelelse/inddrivelse sendes direkte fra udlandet til den kompetente myndighed i SKAT (RIM), der forestår den videre sagsbehandling.

Efter anerkendelse af kravet sker den videre sagsbehandling i overensstemmelse med reglerne i artikel 76-85 i gennemførelsesforordningen.

Eksempel:

En person, der bor i Danmark, har drevet virksomhed i Tyskland. Den pågældende skylder bidrag til den tyske socialsikrings lovpligtige arbejdsskadeforsikring. De tyske inddrivelsesmyndigheder har ikke kunnet inddrive bidraget i Tyskland. De kompetente tyske myndigheder kan fremsende en anmodning om inddrivelse til: Skat Syddanmark, International Inddrivelse. Efter anerkendelse af kravet sker inddrivelsen af de lokale skattemyndigheder, hvor skyldner har bopæl.

Skyldner har bopæl i et andet medlemsland

40. Anmodninger om oplysninger/meddelelse sendes til den kompetente myndighed i SKAT (RIM), der forestår videreformidlingen til de udenlandske myndigheder.

Fordringer overdrages til RIM til inddrivelse, når betalingsfristen er overskredet, og sædvanlig rykkerprocedure forgæves er gennemført. Fordringshaveren eller den, der på vegne af fordringshaveren opkræver fordringen, kan dog på skyldnerens anmodning tillade afdragsvis betaling eller henstand med betalingen. Fordringshaveren har adgang til at foretage modregning og indtrædelse i retten til udbetalinger fra staten i de tilfælde, hvor en fordring endnu ikke er overført til inddrivelse hos RIM, hvis betingelserne for modregning og indtrædelse i øvrigt er opfyldt.

Fordringer på under 100 kr. kan ikke overdrages til RIM.

Inden overdragelse af fordringer m.v. til inddrivelse hos RIM skal fordringshaveren eller den, der på fordringshaverens vegne opkræver fordringen, skriftligt underrette skyldneren om overdragelsen, medmindre det må antages, at muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentligt forringet.

Overdragelsen af fordringen sker på samme måde som for tilsvarende fordringer, hvor skyldner har bopæl i Danmark. I forbindelse med overdragelsen henledes opmærksomheden på bestemmelserne om dokumentation m.v. i artikel 78 i gennemførelsesforordningen.

Eksempel:

En person, der i Danmark med urette har fået udbetalt »sociale ydelser« er flyttet til Tyskland. Inddrivelse er ikke mulig i Danmark, og der er ingen modregningsret efter grundforordningen.

Den Administrative Kommission har vedtaget, at der ikke kan anmodes om bistand til inddrivelse i udlandet for krav under 350 € (ca. 2.600 DKK) med mindre den ansøgende institution dokumenterer, at særlige forhold gør sig gældende i konkrete sager.

Kapitel 7 – Ikrafttrædelse og overgangsbestemmelser

Ikrafttræden/Anvendelsestidspunkt

41. Grundforordningen anvendes fra og gennemførelsesforordningen træder i kraft den 01.maj 2010.

Fra samme tidspunkt ophæves Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 og Rådets forordning (EØF) nr. 574/72.

Forordningerne 1408/71 og 574/72 forbliver dog i kraft i forhold til:

- a) Forordning nr. 859/2003 af 14. maj 2003 om tredjelandsstatsborgere, (gælder ikke for Danmark, se punkt 18)
- b) forordning nr. 1661/85 af 13. juni 1985 om tilpasninger til fællesskabsbestemmelserne om vandrende arbejdstageres sociale sikring for så vidt angår Grønland, (regler fastsat i forbindelse med Grønlands udtræden af EF)
- c) aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde og aftalen mellem EU og Schweiz om fri bevægelighed for personer, samt andre aftaler, der indeholder en henvisning til de to forordninger.

I forhold til Norge, Island, Liechtenstein og Schweiz skal de gamle forordninger derfor fortsat anvendes indtil de nødvendige ændringer i EØS-aftalen og aftalen om fri bevægelighed med Schweiz finder sted.

Henvisninger til forordning 1408/71 i Rådets direktiv 98/49/EF af 29. juni 1998 om beskyttelse af supplerende pensionsrettigheder for arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der flytter inden for Fællesskabet, forstås som henvisninger til grundforordningen.

Overgangsbestemmelser

42. Den ny forordning giver ikke ret til ydelser for perioder, der ligger forud for datoen for anvendelse af grundforordningen. Det vil sige, at ydelser for perioden indtil 1. maj 2010 skal tildeles efter de regler, der var gældende indtil da.

Der skal ved tildeling af ydelser efter 1. maj 2010 tages hensyn til enhver forsikringsperiode, beskæftigelses- eller bopælsperiode, der er tilbagelagt efter et medlemslands lovgivning forud for datoen for grundforordningens anvendelse, og rettigheder kan erhverves efter grundforordningen, selv om de vedrører en begivenhed, der er indtruffet, før grundforordningen kom til anvendelse.

F.eks. kan der tildeles folkepension til en person, der allerede er fyldt 65 på det tidspunkt grundforordningen kommer til anvendelse og pensionen tildeles også på grundlag af bopælsperioder, der er optjent før anvendelsestidspunktet.

Enhver ydelse, som på grund af en persons statsborgerskab eller bopæl ikke har været tilkendt, eller hvis udbetaling har været stillet i bero, skal på den pågældendes anmodning tilkendes eller udbetales på ny fra datoen for grundforordningens anvendelse, forudsat at betingelserne for tildeling eller udbetaling af ydelsen nu er opfyldt.

Desuden kan en person, der ved grundforordningens ikrafttræden allerede har fået tildelt en pension, få sagen optaget til vurdering efter grundforordningens regler.

Hvis anmodning om fastsættelse eller fornyet fastsættelse af ydelser sker inden to år efter grundforordningen kommer til anvendelse sker tildeling af den ydelse eller pension, som der er ret til, med virkning fra grundforordningens anvendelsestidspunkt.

Hvis der ansøges mere end to år efter anvendelsestidspunktet, tildeles ydelserne fra ansøgningstidspunktet.

Kapitel 8 – Lovvalsregler – Hvilket lands lovgivning skal anvendes

Betydningen af lovvalget

43. I grundforordningens afsnit II er fastsat en række regler for afgørelse af, hvilket lands lovgivning, der skal anvendes, også kaldet lovvalg. I grundforordningens artikel 11 findes en række hovedregler – almindelige regler – for hvilket medlemslands lovgivning, der skal anvendes, og hovedprincipper for lovvalsreglerne.

Reglerne anvendes til at afgøre, efter hvilket medlemslands lovgivning en persons rettigheder skal bedømmes. I en situation, hvor grundforordningens regler skal anvendes, skal der først tages stilling til, hvilket lands lovgivning der skal anvendes, inden der kan træffes afgørelse om de faktiske rettigheder.

Det er en forudsætning for anvendelse af lovvalsreglerne, at den pågældende person hører under grundforordningens personskreds, se punkt 18.

Lovvalsreglerne afgør ikke i sig selv, om der er ret til ydelser eller pligt til betaling af bidrag mv. De udpeger alene det land, hvis lovgivning en evt. ret/pligt skal vurderes efter.

Dette er pointeret i betragtning nr. 17a til grundforordningen. Denne betragtning fastslår, at når en lovgivning gælder for en person i henhold til afsnit II i grundforordningen, bør betingelserne for at være tilsluttet ordningerne og berettiget til ydelser fastsættes i den kompetente medlemsstats lovgivning under iagttagelse af fællesskabslovgivningen.

Ét lands lovgivning

44. Det er en regel, at en person, kun kan være omfattet af ét medlemslands lovgivning ad gangen. I modsætning til tidligere gælder ingen undtagelser fra dette princip. Der kan altså ikke samtidig anvendes to eller flere medlemslandes lovgivning for samme sociale sikringsgren eller ydelsestype. Der kan heller ikke samtidig anvendes ét medlemslands lovgivning for visse sikringsgrene/ydelsestyper og et andet medlemslands lovgivning for andre, f.eks. kan der ikke anvendes ét lands lovgivning for pension og et andet for arbejdsløshedsforsikring, se dog om frivillig forsikring punkt 56.

Om overgangsbestemmelser for personer, der på det tidspunkt, hvor grundforordningen kommer til anvendelse, er omfattet af to landes lovgivningen efter reglerne i forordning nr. 1408/71, se punkt 59.

Selv om en person kun kan være omfattet af ét medlemslands lovgivning, vil det fortsat være muligt at give bopælsbaserede ydelser i bopælslandet også til personer, der på grund af arbejde er omfattet af lovgivningen i et andet medlemsland end bopælslandet. Dette følger af domspraksis vedrørende en tilsvarende bestemmelse i tidligere gældende forordning.

F.eks. kan der gives danske familieydelser til en person, der bor her i landet, og som opfylder dansk lovgivnings betingelser for familieydelserne, selv om den pågældende i kraft af sit arbejde er omfattet af svensk lovgivning. Hvis der samtidig er ret til svenske ydelser, er der regler i grundforordningen, der sikrer mod udbetaling af dobbeltydelser.

Det afhænger af reglerne i national lovgivning, om der kan være ret til ydelser for personer, der er omfattet af et andet medlemslands lovgivning. Der er således ikke en ubetinget ret til bopælsbaserede ydelser i bopælslandet for personer, der er omfattet af et andet medlemslands lovgivning.

Lønnet beskæftigelse og selvstændig virksomhed i ét land

45. En person, der har lønnet eller selvstændig beskæftigelse i ét medlemsland, er omfattet af beskæftigelseslandets lovgivning. Det er hovedreglen for erhvervsaktive personer, at de er omfattet af lovgivningen i beskæftigelseslandet. Dette gælder uanset andre forhold som f.eks.

- hvor arbejdsgiveren eller den selvstændige virksomhed har hjemsted
- hvor den beskæftigede bor inden for EU

- hvor der betales skat
- statsborgerskab, dog forudsat at pågældende er omfattet af personkredsen, se punkt 18.

Det afgørende er, hvor arbejdet rent fysisk udføres.

Eksempel:

En person, der bor i Danmark, arbejder i Sverige for en svensk virksomhed. Pågældende er omfattet af svensk lovgivning.

Eksempel:

En person, der bor i Sverige, arbejder udelukkende i Danmark for en virksomhed, der har hjemsted i Finland. Den pågældende er omfattet af dansk lovgivning.

Eksempel:

En person, der bor i Tyskland, arbejder som selvstændig erhvervsdrivende i Danmark i sin virksomhed, der er registreret her. Den pågældende er omfattet af dansk lovgivning.

Lønnet beskæftigelse og selvstændig virksomhed - definitioner

46. Definitionen af lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed afgøres efter nationale regler, jf. grundforordningens afsnit I, se punkt 4.

Der er ikke nogen fælles definition af begreberne »lønnet beskæftigelse« og »selvstændig virksomhed« i de danske love, der dækker social sikring. Efter praksis anvendes i lovvalgssituationerne sygedagpenge-ovens definition.

Ved anvendelse af reglerne om lovvalg anses personer, som modtager en kontantydelse i kraft af eller som følge af lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, for at udøve en lønnet eller selvstændig aktivitet.

Dette gælder dog ikke for personer, der modtager invalide-, alders- eller efterladtepensioner, erstatning ved arbejdsulykker eller erhvervssygdomme eller kontante plejeydelser

En person, der modtager sygedagpenge, arbejdsløshedsdagpenge og andre sikringsydelser, der midlertidigt træder i stedet for arbejdsindtægt, herunder efterløn, fra Danmark, er derfor omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Definitionen af selvstændig virksomhed i relation til arbejdsløshedsforsikring, og afgrænsningen af hvornår selvstændig virksomhed drives som hovedbeskæftigelse, og dermed kan danne grundlag for optagelse i en dansk a-kasse, afgøres af reglerne i arbejdsløshedsforsikringsloven.

Arbejde på skib

47. Lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed, der normalt udøves om bord på et skib, der fører et EU-lands flag, anses for arbejde, der udøves i flaglandet.

Arbejde på skibe, der fører dansk flag, anses derfor som arbejde i Danmark. Bestemmelsen gælder efter sin ordlyd, uanset hvilken form for arbejde, der er tale om. Der skelnes således ikke mellem, om det er tale om arbejde, der har at gøre med skibets drift, eller anden form for arbejde.

Tjenestemænd og dermed ligestillede

48. Tjenestemænd og dermed ligestillede er omfattet af lovgivningen i det medlemsland, i hvis forvaltning de er ansat. Den danske definition af en tjenestemand er alle offentlig ansatte, samt visse privatansatte, se punkt 6.

Personer, der arbejder for offentlig(e) danske arbejdsgiver(e), er omfattet af dansk lovgivning. Det gælder også, selv om arbejdet udføres i andet medlemsland end Danmark og uanset varigheden. Det er en forudsætning, at den pågældende udelukkende arbejder for offentlig(e) dansk(e) arbejdsgiver(e).

Hvis der desuden arbejdes for en anden arbejdsgiver, uanset om det er en dansk privat arbejdsgiver eller en udenlandsk, gælder særlige regler, se punkt 45 om arbejde i ét medlemsland og punkt 52 om arbejde i to eller flere medlemslande.

Arbejdsløse

49. Personer, der modtager arbejdsløshedsydelse efter lovgivningen i bopælslandet, er omfattet af lovgivningen i dette land. Det gælder også for de arbejdsløse, der før de blev arbejdsløse, arbejdede i et andet land end bopælslandet, og derfor mens de arbejdede, var omfattet af arbejdslandets lovgivning, og ikke af bopælslandets lovgivning.

For eksempel er en person, der bor i Tyskland og modtager tyske arbejdsløshedsydelse, omfattet af tysk lovgivning om social sikring, selv om pågældende, før han blev arbejdsløs, arbejdede i Danmark.

Værnepligtige

50. Personer, der aftjener værnepligt (militær eller civil), er omfattet af lovgivningen i det medlemsland, hvor værnepligten aftjenes.

Ikke-erhvervsaktive

51. Personer, som ikke falder ind under en af kategorierne som lønnet beskæftigelse, selvstændig virksomhed, arbejdsløse eller værnepligtige, det vil typisk sige personer, som ikke er erhvervsaktive, er omfattet af lovgivningen i bopælslandet.

De bestemmelser i grundforordningen, som sikrer disse personer ret til ydelser efter lovgivningen i en eller flere andre medlemsstater, gælder dog fortsat.

F.eks. har en person, der bor i Danmark, og som udelukkende modtager pension fra Finland, fortsat ret til familieydelse efter finsk lovgivning i henhold til grundforordningens regler, uanset at pågældende efter lovvalsreglerne er omfattet af dansk lovgivning.

Tilsvarende har en ikke-erhvervsaktiv ægtefælle til en person, der arbejder her i landet, men som bor i Tyskland med ægtefællen, sygeforsikringsrettigheder i bopælslandet på dansk regning, selv om den ikke-erhvervsaktive er omfattet af tysk lovgivning i kraft af bopælen der.

Særregler

52. Der findes en lang række særlige regler for lovvalg i grundforordningens artikler 12 - 16. Disse gælder som undtagelse til de ovennævnte regler.

a) Udsendelse / udstationering

Personer, som midlertidigt udsendes fra en virksomhed i ét medlemsland til arbejde i et andet medlemsland, forbliver omfattet af lovgivningen i det medlemsland, de udsendes fra, forudsat at udsendelsesperioden ikke overstiger 24 måneder, og en række øvrige betingelser er opfyldt.

Udsendelsesreglen gælder både for selvstændige og lønmodtagere. Det er en betingelse, at den pågældende fortsat arbejder for den virksomhed, der udsender pågældende. Reglen anvendes også for udsendelse til arbejde om bord på skib.

Eksempel:

En person er ansat af et dansk firma til arbejde i Danmark. Som led i ansættelsen bliver pågældende sendt til Tyskland i 1 år for at arbejde for det danske firma. Pågældende er omfattet af dansk lovgivning om social sikring.

Midlertidigt arbejde i et andet medlemsland, end der hvor personen normalt arbejder, er ikke udsendelse, hvis den pågældende arbejder for en virksomhed i dette land. I sådanne situationer gælder hovedreglen om arbejdslandets lovgivning, se punkt 45, også for helt kortvarige arbejdsforhold.

Eksempel:

En person arbejder normalt i Danmark, hvor han bor. Han bliver arbejdsløs og får herefter tilbudt et arbejde i Frankrig i 1 måned for en fransk arbejdsgiver. Han bliver boende i Danmark under arbejdet. Han er ikke udsendt til arbejde i andet land, er derfor ikke omfattet af dansk lovgivning under arbejdet i Frankrig

b) Arbejde i to eller flere lande

Personer, der normalt arbejder i to eller flere medlemslande, er omfattet af lovgivningen i bopælslandet, forudsat at en væsentlig del af beskæftigelsen udøves der. Hvis det ikke er tilfældet, er de omfattet af lovgivningen i det medlemsland, hvor virksomheden, eller arbejdsgiveren, der beskæftiger dem, har hjemsted. Bestemmelsen gælder også for personer, der arbejder ved international transport, f.eks. eksportchauffører, samt piloter og kabinepersonale på internationale flyruter (inden for EU).

Personer, der samtidig har lønnet beskæftigelse og selvstændig virksomhed i to eller flere forskellige medlemslande, er omfattet af lovgivningen i det medlemsland, hvor de har lønnet beskæftigelse.

c) Kontraktansatte ved EU

Visse kontraktansatte ved EU-institutioner kan vælge at være omfattet af lovgivningen i enten

- det medlemsland, hvor de arbejder
- det medlemsland, hvis lovgivning de senest har været omfattet af, eller
- det medlemsland, hvor de er statsborgere.

Derimod er bestemmelsen om, at lokalt ansatte ved diplomatiske missioner (ambassader) og konsulater kan vælge at være omfattet af lovgivningen i det land, hvor de er statsborgere, ophævet. Denne gruppe skal nu være omfattet af beskæftigelseslandets lovgivning, se dog punkt om overgangsperiode.

d) Særlig ansættelsesforhold på skib

Personer, som har lønnet beskæftigelse på et skib, der fører et medlemslands flag, og som for denne beskæftigelse aflønnes af en virksomhed eller en person, der har sit hjemsted eller sin bopæl i et andet medlemsland, er omfattet af lovgivningen i dette sidstnævnte medlemsland, hvis de er bosat i dette land.

Aftaler

53. Der er mulighed for, at to eller flere medlemslande kan indgå aftaler om at fravige de fastsatte regler om, hvilket lands lovgivning om social sikring der skal anvendes. Det er en betingelse, at aftalen er til fordel for den eller de personer, som aftalen indgås for.

Muligheden for at indgå aftaler bruges først og fremmest i udsendelsessituationer, hvor de almindelige betingelser, se punkt 52, ikke er opfyldt.

Kompetence til at træffe afgørelser om lovvalg

54. Afgørelse af, om dansk lovgivning skal anvendes, træffes, med mindre andet er bestemt, af den danske myndighed, der i øvrigt træffer afgørelse om ret til ydelser. Det betyder, at

- kommunen træffer afgørelsen, for så vidt angår ret til ydelser efter sundhedsloven, sygedagpenge, barseldagpenge, familieydelse, social pension (for personer her i landet), og ydelser efter aktivloven og serviceloven
- a-kassen træffer afgørelser om ret til optagelse i dansk a-kasse, og ret til arbejdsløshedsdagpenge og efterløn.
- Arbejdsmarkedets Tillægspension træffer afgørelse for ydelser efter ATP-loven og bidragspligt
- Arbejdsskadestyrelsen træffer afgørelse for ydelser og forsikringspligt efter arbejdsskadeforsikringsloven
- Pensionsstyrelsen for social pension til personer i et andet land.

Den nævnte institutioners afgørelser om lovvalg kan indbringes for samme myndighed, som er klageinstans for afgørelserne om ret til ydelserne. Der henvises til vejledningerne om ret til ydelser

I særlige tilfælde, dvs. ved udsendelse/udstationering, arbejde i to eller flere medlemslande, kontraktansatte, særreglen om arbejde på skib, der fører et medlemslands flag, se punkt 52, samt indgåelse af aftaler, se punkt 53, træffes afgørelsen af Pensionsstyrelsen, om nødvendigt i samarbejde med udenlandske myndigheder.

Udsendte/udstationerede (privatansatte), EU-kontraktansatte, ansatte om bord på skib, der fører andet medlemslands flag, som søger danske ydelser, skal have en afgørelse fra Pensionsstyrelsen om lovvalget. Hvis der ikke foreligger en sådan afgørelse, skal den pågældende henvises til Pensionsstyrelsen for at få en afgørelse, inden der kan tildeles rettigheder/udbetales ydelser.

Personer, der arbejder i to eller flere medlemslande, som søger danske ydelser, skal have en afgørelse fra Pensionsstyrelsen om, at dansk lovgivning finder anvendelse. Hvis der ikke foreligger en sådan afgørelse, skal den pågældende henvises til myndighederne i bopælslandet, for at få en afgørelse. Når Danmark er bopælsland, skal der henvises til Pensionsstyrelsen.

Pensionsstyrelsens afgørelser om lovvalg efter disse regler kan indbringes for Ankestyrelsen, med undtagelse af afgørelsen om aftaler efter artikel 16, se pkt. 53. Disse afgørelser kan indbringes for Beskæftigelsesministeriet.

Virkninger af lovvalg

55. Når der er truffet en afgørelse om lovvalg, gælder dette både for rettigheder og pligter. Lovvalget gælder både for lønmodtagerens/den selvstændiges rettigheder og pligter og for arbejdsgiverens rettigheder og pligter efter den sociale sikrings lovgivning.

Lovvalsreglerne afgør ikke i sig selv, om der er ret til ydelser eller pligt til betaling af bidrag mv. De udpeger alene det medlemsland, hvis lovgivning en evt. ret/pligt skal vurderes efter.

Dette er pointeret i betragtning nr. 17a til grundforordningen. Denne betragtning fastslår, at når en lovgivning gælder for en person i henhold til afsnit II i grundforordningen, bør betingelserne for at være tilsluttet ordningerne og berettiget til ydelser fastsættes i den kompetente medlemsstats lovgivning under iagttagelse af fællesskabslovgivningen.

Når dansk lovgivning f.eks. skal anvendes på en person, der bor i Sverige og arbejder i Danmark, se punkt 52, betyder det, at den pågældendes ret til f.eks. barseldagpenge skal vurderes efter danske regler. Hvis den pågældende kun arbejder 5 timer om ugen, vil der ikke være ret til barselydelser, fordi betingelserne i national lovgivning ikke er opfyldt.

Frivillig forsikring

56. Reglerne om hvilket lands lovgivning, der skal anvendes, gælder for tvungen forsikring. Tvungen forsikring er f.eks. alle de bopælsbaserede danske ordninger (social pension, sundhedslovgivningen osv.) samt ordninger som syge- og barseldagpenge.

Reglerne gælder også for frivillig forsikring, når der i et medlemsland kun findes en frivillig ordning indenfor en sikringsgren. Dette er f.eks. tilfældet med den danske arbejdsløshedsforsikring, og lovvalsreglerne gælder således for denne ordning.

Hvis en person, er omfattet af en tvungen forsikring i ét medlemsland, kan han ikke samtidig være omfattet af en frivillig forsikring i et andet medlemsland. Der er dog særlige regler for frivillige ordninger på pensionsområdet.

Om overgangsregler for personer, der efter tidligere gældende forordning, er omfattet af to landes lovgivning, se punkt 59.

Oplysning om den lovgivning der skal anvendes

57. Den kompetente institution i det medlemsland, hvis lovgivning skal anvendes⁵⁾ skal stille oplysninger om, fra hvilken dato denne lovgivning finder anvendelse, til rådighed for den institution, der er udpeget af den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvis lovgivning den pågældende sidst har været omfattet af.

Når en person bliver omfattet af dansk lovgivning, skal den danske kompetente institution (kommunen eller Pensionsstyrelsen) overfor myndighederne i det medlemsland, hvis lovgivning pågældende tidligere var omfattet af, oplyse fra hvornår dansk lovgivning finder anvendelse. Oplysninger skal stilles til rådighed, men det er dog ikke et krav, at dette gøres automatisk. Det er tilstrækkeligt, at det sker omgående efter anmodning.

Arbejdsgiveres rettigheder og pligter

58. En arbejdsgiver, der har sit hjemsted eller forretningssted uden for det medlemsland, hvis lovgivning skal anvendes i forhold til en lønmodtager, skal overholde alle de forpligtelser, der er foreskrevet i den lovgivning, som lønmodtageren er omfattet af. Arbejdsgiveren skal bl.a. overholde pligten til at betale de sociale sikringsbidrag, der er fastsat i den pågældende lovgivning, som om han havde sit hjemsted eller forretningssted i det pågældende medlemsland.

Hvis arbejdsgiveren ikke har noget forretningssted i den medlemsstat, hvis lovgivning finder anvendelse, kan det aftales med lønmodtageren, at denne på arbejdsgiverens vegne opfylder de forpligtelser, der påhviler arbejdsgiveren med hensyn til betaling af bidrag, dog med forbehold af arbejdsgiverens underliggende forpligtelser.

Arbejdsgiveren skal sende en meddelelse om en sådan aftale til den kompetente institution i det medlemsland, hvis lovgivning skal anvendes.

Hvis der indgås en aftale for en person, der er omfattet af dansk lovgivning, skal arbejdsgiveren underrette Arbejdsskadestyrelsen (vedrørende arbejdsskadesikring) og Arbejdsmarkedets Tillægspension (vedrørende bidrag til ATP-ordningen).

Overgangsbestemmelser

59. Hvis en person efter grundforordningens regler bliver omfattet af lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvis lovgivning han var omfattet af i henhold til de tidligere gældende regler i afsnit II i EF-forordning nr. 1408/71, er personen fortsat omfattet af den hidtil gældende lovgivning, så længe den hidtil gældende situation ikke ændres, se artikel 87, stk. 8 i grundforordningen.

En person kan dog ikke forblive omfattet af den hidtil anvendelige lovgivning i mere end 10 år fra anvendelsen af grundforordningen.

En person er ikke forpligtet til at forblive omfattet af den hidtil anvendelige lovgivning. Den pågældende kan anmode om at være omfattet af den lovgivning, der skal anvendes efter grundforordningen.

Hvis en sådan anmodning er indgivet til den kompetente institution i det land, hvis lovgivning skal anvendes efter grundforordningen, inden udløbet af tre måneder efter anvendelsesdatoen, dvs. senest den 31. juli 2010, er den pågældende omfattet af denne lovgivning fra samme dato (1. maj 2010).

Hvis anmodningen er indgivet efter udløbet af denne frist, er den pågældende omfattet af den nye lovgivning fra den første dag i den følgende måned.

Eksempel:

En person, der bor i Sverige, og som har lønnet beskæftigelse i Danmark og selvstændig virksomhed i Sverige samtidig, er efter tidligere gældende regler omfattet af to landes lovgivning: Dansk lovgivning for den lønnede del og svensk for den selvstændige del. Pågældende ønsker, at de ny regler skal anvendes, og indsender 2½ måned efter anvendelsesdatoen for grundforordningen en anmodning om at reglerne i

grundforordningen skal anvendes i stedet. Der træffes herefter afgørelse om, at dansk lovgivning skal anvendes både for den selvstændige virksomhed og den lønnede beskæftigelse. Afgørelsen har virkning fra det tidspunkt, da grundforordningen kom til anvendelse.

Eksempel:

En person, der bor i Sverige, og som har lønnet beskæftigelse i Danmark og selvstændig virksomhed i Sverige samtidig, er efter tidligere gældende regler omfattet af to landes lovgivning: Dansk lovgivning for den lønnede del og svensk for den selvstændige del. Pågældende ønsker, at de ny regler skal anvendes, og indsender 6 måneder efter anvendelsesdatoen for grundforordningen en anmodning om at reglerne i grundforordningen skal anvendes i stedet. Der træffes herefter afgørelse om, at dansk lovgivning skal anvendes både for den selvstændige virksomhed og den lønnede beskæftigelse. Afgørelsen har virkning fra den 1. dag i den måned, der følger efter indgivelse af anmodningen.

Pensionsstyrelsen, den 31. maj 2010

JENS BRØCHNER

/ Lykke Outzen

- 1) Europa-parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger og ændring hertil i forordning nr. 988/2009 af 16. september 2009: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:200:0001:0049:DA:PDF>
- 2) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 af 16. september 2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning (EF) nr. 883 om koordineringen af de sociale sikringsordninger: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:284:0001:0042:DA:PDF>
- 3) Europa-parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:200:0001:0049:EN:PDF>.
- 4) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 af 16. september 2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning (EF) nr. 883 om koordineringen af de sociale sikringsordninger, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:284:0001:0042:DA:PDF>
- 5) Regler i afsnit II i EF-forordning 883/2004.